د پوهنې وزارت
د تعلیمي نصاب، د ښوونکو د روزنې
او د ساینس د مرکز معینیت
د تعلیمي نصاب د پراختیا او درسي
کتابونو د تالیف لوی ریاست

دریم ټولگی

ه لري
که منع

چاپ کال: ۱۳۹۰ هـ . ش.

Ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

د پوهنې وزارت

د تعلیمي نصاب، د ښوونکو د روزنې
او د ساینس د مرکز معینیت
د تعلیمي نصاب د پراختیا او درسي
کتابونو د تالیف لوی ریاست

پښتو

دریم ټولګی

د چاپ کال: ۱۳۹۰ هـ . ش.

د کتاب د تألیف، څېړنې او تدقیق کمیټې

لیکوالان:

۱. د سرمؤلف مرستیال امین الله نژند د تعلیمي نصاب د پراختیا او درسي کتابونو د تالیف ریاست د پښتو دیپارتمنت علمي غړی.
۲. مؤلف عبدالظاهر گلستاني د تعلیمي نصاب د پراختیا او درسي کتابونو د تالیف ریاست رئیس.

تایید او مطالعه:

ملي شورا

- د ولسي او مشرانو جرگو د دیني چارو، پوهنې او لوړو زده کړو د کمیسیونونو غړي.

د څېړنې او تدقیق کمېټې:

کابل پوهنتون:

- پوهندوی محمد رفیق رفیق د کابل پوهنتون د ژبو او ادبیاتو د پوهنځي د پښتو دیپارتمنت استاد.

علومو اکاډمي:

- سر څېړونکی عبدالواجد واجد د افغانستان د علومو د اکاډمۍ د ژبو او ادبیاتو د مرکز رئیس.

د پوهنې وزارت

- داکټر احسان الله ناشر د پوهنې وزارت د تعلیمي نصاب د پراختیا او درسي کتابونو د تالیف ریاست علمي غړی.
- الحاج عبدالاحد غزنیوال د پوهنې وزارت د علمي شورا کار کوونکی.
- د سر مؤلف مرستیال سید محمود کارگر د تعلیمي نصاب د پراختیا او درسي کتابونود تالیف ریاست د پښتو دیپارتمنټ علمي او مسلکي غړی.
- د مؤلف مرستیاله فروزان خاموش د تعلیمي نصاب د پراختیا او درسي کتابونود تالیف ریاست د پښتو دیپارتمنت علمي او مسلکي غړې.

د کتاب ایډیټ کوونکي:

- د مؤلف مرستیال محمد عزیز تحریک د تعلیمي نصاب د پراختیا او درسي کتابونود تالیف ریاست د پښتو د پیارتمنټ آمر.
- د مؤلف مرستیال محمد سهراب دیدار د تعلیمي نصاب د پراختیا او درسي کتابونو د تالیف ریاست علمي غړی.
- د مؤلف مرستیال فیض الله فائیز د تعلیمي نصاب د پراختیا او درسي کتابونو د تالیف ریاست د ریسرچ دیپارتمنت علمي غړی.

انځور کوونکي:

نفیسه پوپلزۍ او حفیظ الله منیر.

د محتویاتو، دیني، فرهنگي او سیاسي برخو د څېړنې او کره کتنې کمېټې:

- ډاکټر عطاء الله واحدیار د پوهنې وزارت ستر سلاکار او د نشراتو رئیس.
- دوکتور محمد یوسف نیازي د پوهنې وزارت سلاکار.

د څېړنې او تدقیق د څارنې کمیټه:

- دکتور اسدالله محقق د تعلیمي نصاب د پراختیا، د ښوونکو د روزنې او د ساینس مرکز معین
- دکتور شېر علي ظریفي د تعلیمي نصاب د پراختیا د پروژې مسؤول
- د سرمؤلف مرستیال عبدالظاهر گلستاني د تعلیمي نصاب د پراختیا او درسي کتابونو د تالیف لوی رئیس

کمپوز او ډیزاین: نصرالدین (ناصر) او حمید الله (غفاري)

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

ملي سرود

دا وطــن افغانــستان دی — دا عــزت د هــر افغــان دی
کــور د سـولې کــور د تــورې — هــر بچـی یـې قهرمــان دی
دا وطــن د ټولــو کــور دی — د بلوڅـــو د ازبکـــو
د پـــښتون او هـــزاره وو — د ترکمنـــو د تاجکـــو
ورسـره عـرب، ګوجـر دي — پامیـــریان، نورستانیـــان
براهــوي دي، قزلبــاش دي — هــم ایمــاق، هــم پــشه یــان
دا هیــواد بـه تـل ځلیـږي — لکــه لمــر پــر شــنه آسمــان
پــه سینــه کــې د آسیــا بــه — لکـــه زړه وي جـــاویدان
نــوم د حــق مــودی رهبــر — وایــو الله اکبــر وایــو الله اکبــر

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

بسم الله الرحمن الرحيم

د پوهنې د وزير پيغام

گرانو ښوونکو او زده کوونکو،

ښوونه او روزنه د هر هېواد د پراختيا او پرمختگ بنسټ جوړوي. تعليمي نصاب د ښوونې او روزنې مهم توکی دی چې د علمي پرمختگ او ټولنې د اړتياوو له مخې رامنځته کيږي. څرگنده ده چې علمي پرمختگ او ټولنيزې اړتياوې تل د بدلون په حال کې وي. له دې امله لازمه ده چې تعليمي نصاب هم علمي او رغنده انکشاف ومومي. البته نه ښايي چې تعليمي نصاب د سياسي بدلونونو او د اشخاصو د نظريو او هيلو تابع شي.

دا کتاب چې نن ستاسو په لاس کې دی، پر همدې ارزښتونو چمتو او ترتيب شوی دی. علمي گټورې موضوعگانې پکې زياتې شوې دي. د زده کړې په بهير کې د زده کوونکو فعال ساتل د تدريسي پلان برخه گرځيدلې ده.

هيله من يم دا کتاب له لارښوونو او تعليمي پلان سره سم د فعالې زده کړې د ميتودونو د کارولو له لارې تدريس شي او د زده‌کوونکو ميندې او پلرونه هم د خپلو لوڼو او زامنو په باکيفيته ښوونه او روزنه کې پرله پسې گډه مرسته وکړي چې د پوهنې د نظام هيلې ترسره شي او زده‌کوونکو او هېواد ته ښې برياوې ور په برخه کړي.

زه پر دې ټکي پوره باور لرم چې زموږ گران استادان او ښوونکي د تعليمي نصاب په رغنده پلي کولو کې ستره دنده او دروند مسؤوليت لري.

د پوهنې وزارت تل زيار کاږي چې د پوهنې تعليمي نصاب د اسلام د سپېڅلي دين له بنسټونو، د وطن دوستی د پاک حس په ساتلو او علمي معيارونو سره سم د ټولنې د څرگندو اړتياوو له مخې پراختيا ومومي.

په دې ډگر کې د هېواد له ټولو علمي شخصيتونو، د ښوونې او روزنې له پوهانو او د زده‌کوونکو له ميندو او پلرونو څخه هيله لرم چې د خپلو نظريو او رغنده وړانديزونو له لارې زموږ له مؤلفانو سره د درسي کتابونو په لا ښه تاليف کې مرسته وکړي.

له ټولو هغو پوهانو څخه چې ددې کتاب په چمتو کولو او ترتيب کې يې مرسته کړې، له ملي او نړيوالو درنو موسسو، او نورو ملگرو هېوادونو څخه چې د نوي تعليمي نصاب په چمتو کولو او تدوين او د درسي کتابونو په چاپ او وېش کې يې مرسته کړې ده، مننه او درناوی کوم.

ومن الله التوفيق

فاروق وردگ

د افغانستان د اسلامي جمهوريت د پوهنې وزير

د کتاب لړلیک

سرليکونه	مخونه		سرليکونه	مخونه
قرآن کريم	۱		نثر	۴۲
د حضرت محمد (ص) کوچنيوالی	۳		مکرجنه ګيدړه او ناپوه چرګ	۴۴
حضرت ابوبکر صديق (رض)	۵		ماينونه	۴۶
د ښوونکي مقام	۷		ترافيکي لارښوونې	۴۸
ښه زده کوونکي	۹		رښتيا ويل	۵۰
ټوکه او کيسې	۱۱		روغتيا	۵۲
راځئ چې کتاب ولولو	۱۳		د چاپېريال د پاکوالي ساتنه	۵۴
قلم وايي	۱۵		زموږ چاپېريال	۵۶
د پوهولو او راپوهولو لارې چارې	۱۷		د سګرټ څکولو زيانونه	۵۸
د ناروغۍ رقعه	۱۹		چرچرک او مېږی	٦۰
ضروري رقعه	۲۰		د غابښونو ساتنه	٦۲
د ماشومانو لوبې	۲۱		د ملاريا ناروغي	٦۴
بريالی	۲۳		هيوادنۍ مينه	٦٦
د مور او پلار حقونه	۲٦		د غزني ښار	٦۸
د مور ورځ	۲۸		دوه اخترونه	۷۰
د ليک او لوست ارزښت	۳۰		د تګ راتګ وسيلې	۷۲
نظم	۳۲		جرګه	۷۴
څانځاني	۳۴		وزلوبه(بز کشي)	۷٦
هوښياره نجلۍ	۳٦		د اوړي موسم	۷۸
د کور په کارونو کې مرسته	۳۸		باغوان	۸۰
خواخوږي	۴۰		د ونو ګټې	۸۲

(c) ketabton.com: The Digital Library

سرلیکونه	مخونه
د وخت ارزښت	۸۴
باران	۸۶
بزگر	۸۸
ترکاڼ	۹۰
تیلفون	۹۲
د الوتونکو وزرونه	۹۴
طبیعي شتمني	۹۶
کار او طبیعت	۹۸
ورمونه	۱۰۰
متلونه	۱۰۲
د مني موسم	۱۰۴
د ژمي موسم	۱۰۶
د اور گټې او زیانونه	۱۰۸
الوتونکي مرغان	۱۱۰
رښتینی هلک	۱۱۲
د کورني چرگانو ساتنه	۱۱۴
پر حیواناتو زړه سوی	۱۱۶
مرغان او دخالو جوړونه	۱۱۸
ښه کړه وړه	۱۲۰
د شاتو مچی	۱۲۲
وریښم څرنگه لاس ته راځي	۱۲۴

سرلیکونه	مخونه
روغه جوړه	۱۲۶
د زرد آلو زړی	۱۲۸
زیار او هوسایي	۱۳۰
لیک نښې	۱۳۲
ساده کلمې	۱۳۴
مرکبې کلمې	۱۳۶
وروستاړي	۱۳۸
مختاړي	۱۴۰
عبارت او جمله	۱۴۲
جمله	۱۴۴

(c) ketabton.com: The Digital Library

لومړی لوست

قرآن کریم

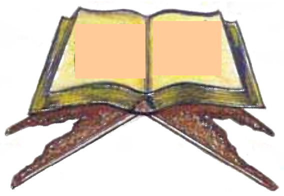

موخه: د متن لوستل، لیکل، د قرآن کریم په لارښوونو باندې عمل کول او د نوو کلمو په معنا پوهیدل دي.

پوښتنې:

۱. قرآن کریم پر کوم پیغمبر نازل شوی دی؟
۲. آیا ویلی شئ چې قرآن کریم څو آیتونه، څو منزلونه او څو سورې لري؟
۳.د قرآن کریم د تلاوت نه مخکې باید کوم ټکي په پام کې ونیول شي؟

قرآن کریم د خدای (ج) کتاب دی او د مسلمانانو د لارښوونې لپاره پر حضرت محمد (ص) نازل شوی دی.
د قرآن کریم تلاوت او لوستل ځانګړی ثواب لري.
څوک چې قرآن کریم تلاوت کوي او یایې په لاس کې نیسي باید پــه اوداسه وي. ښه زده کوونکي همېشه د قرآن کریم تلاوت کوي، پـــر لارښوونو یې عمل کوي او دهغه ادب ساتي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

لغتونه او معناګانې:

نازل : رالېږل شوی	ځانګړی : خاص
تلاوت : لوستل	درناوی : احترام

دزده کوونکو فعالیتونه:

- زده کوونکي دې په وار سره دقرآن کریم لوست په لوړ آواز ولولي.
- د لانــدې کلمو سمه معنا د درکړل شوي چوکاټ له کلمو څخه وټاکئ او بیا يې د کلمو تر څنګه په خپلو کتابچو کې ولیکئ.

۱.تلاوت ________

۲.ځانګړې ________

۳.همېشه ________

تل، خاص،
دقرآن کریم لوستل

د لاندې کلمو مفرد شکل په خپلو کتابچو کې ولیکئ.

جمع	مفرد
آیتونه	آیت
مسلمانان	
سورې	
ادبونه	

کورنۍ دنده:

- لاندې جملو کې تش ځایونه په مناسبو کلمو ډک کړئ!
- (قرآن کریم،حضرت محمد (ص)، خدای(ج))
- قرآنکریم د__________ کتاب دی او د مسلمانانو د لارښوونې لپاره پر ______نازل شوی دی.
- د ______ تلاوت او لوستل ځانګړي ادبونه لري.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دوهم لوست

د حضرت محمد(ص) کوچنيوالی

موخه: د متن لوستل، ليکل، د نوو کلمو په معناوو پوهېدل، د حضرت محمد(ص) د لوړ شخصيت پېژندل او د هغه په کړو وړو عمل کول دي.

پو ښتني:

۱. تاسې د حضرت محمد (ص) په هکله څه ويلی شئ، خپل معلومات نورو ته وړاندې کړئ!

۲. په پورتني عکس کې کوم زيارت وينئ؟

زموږ پيغمبر حضرت محمد(ص) له کوچنيوالي څخه د ښو او نيکو اخلاقو خښتن و. حضرت محمد (ص) به د خپلو همزولو له کورنيو سره په ډېر درناوي چلند کاوه. له دی کبله دده نيکه (عبدالمطلب) ورته تل دځوی خطاب کاوه او په هغه باندې ډير ګران و. همدا رنګه د ده تره (ابوطالب) هم په ده باندې ډير پام کاوه او د خپلو اولادونو په شان ورته ګران و. حضرت محمد(ص) هم د مشرانو درناوی او عزت کاوه او له هغوی سره يې دکور او کورنه بهر په کارونو کې مرسته کوله، ځکه هغوی ته د زړه له کومي ګران و. که څه هم دی يتيم و خو دخپل نيکه او تره په شفقت او مهربانۍ کې يې د پلا رمينه تر لاسه کړي وه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

لغتونه او معنا ګانې:

پیغمبر :	پیغام وړونکی
بې وزله :	غریب
جامع :	یو نوم دی

د زده کوونکو فعالیتونه:

- له یو بل سره متن ولولئ.
- له تورو څخه کلمې جوړې او د چوکاټ په خالي ځایونو کې یې په خپلو کتابچو کې ولیکئ.

ک+و+چ+ن+ي+و+ا+ ل + ی =	کوچنیوالی
هــ+م+ز+و+ل+و=	
ج+ ا +م+ ع =	
هــ+ل+ک =	
پ+ ا+ ک =	

کورنۍ دنده:

- زده کوونکي د ې په خپله خوښه د لوست درې کرښې په خپلو کتابچو کې ولیکي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

درېیم لوست

حضرت ابوبکر صدیق(رض)

موخه: د متن لوستل، لیکل، دحضرت ابوبکر صدیق (رض) دلوړ شخصیت پېژنــدل او د هغه په کړووړو عمل کول او دنوو کلمو په معنا وپوهېدل دي.

پو ښتنې:

۱. آیا د حضرت ابوبکر صدیق (رض) په هکله څه ویلی شئ؟
۲. د حضرت ابوبکر صدیق (رض) اصلي نوم څه دی؟
۳. حضرت ابوبکر صـــدیق (رض) د حـــضرت محمد(ص) خویم یار دی؟

حضرت ابوبکر صدیق (رض) د حضرت محمد (ص) لومړی یـــار و. اصلي نوم يي عبدالله، د پلار نوم يي (عثمان) او په ابو قحافه سره يي شهرت درلود.

د حضرت محمد(ص) له خوا ورته د صدیق لقب ورکړل شوی و. ابـــوبکر صدیق(رض) دیندراه او د ښو کړووړو خاوند و. تل به يي له خلکو سره پـــه ورین تندي خبرې کولې. په خپلو دندو کې وفا دار او رښتینی و.ده خپل مال او شتمني د خدای (ج) په لاره کې ورکوله. او له بې وزلو سره يي د خپـــل توان په اندازې مرسته کوله. حضرت ابوبکر صدیق(رض) له کوچنیوالي څخه د حضرت محمد(ص) سره مینه درلوده، ناسته او ولاړه به يي ورسره کوله. کله چې حضرت محمد(ص) په پیغمبرۍ مبعوث شو، نو حـــضرت ابـــوبکر

(c) ketabton.com: The Digital Library

صدیق(رض) لومړی سړی و، چې په حضرت محمد (ص) یې ایمان راوړ او د اسلام په مبارک دین مشرف شو. کله چې حضرت محمد(ص) لــه مکــې معظمې نه مدینې منورې ته هجرت کاوه دی یې د لارې ملګری و او همــدا راز په ټولو غزاګانو کې ور سره و. کوم وخت چې حضرت محمد(ص) لــه دې نړۍ څخه رحلت وکړ، نو حضرت ابوبکر صدیق (رض) د مــسلمانانو خلیفه وټاکل شو. دوه کاله او شپږ میاشتې یې خلافت وکړ او د ٦٣ کالو په عمر یې له دې دنیا څخه رحلت وکړ.

د زده کوونکو فعالیتونه:

- یو د بل په مرسته د لوست جملې په کرار سره ولــولئ. دحــضرت ابــوبکر صدیق(رض) د کړووړو په هکله له یو بل سره خبرې وکړئ.
- د لاندې کلمو سمه معنا له چوکاټ څخه پیدا او د کلمو تر څنګ یې په خپلو کتابچو کې ولیکئ.

– صدیق ______ – ورین ______ – هجرت ______
– مشرف ______ – بېوزله ______ مبعوث ______

رښتینی، عزتمند، پراخ،
بېلتون، غریب، لېږدېدنه

لاندې پوښتنو ته په شفاهي توګه ځوابونه ورکړئ.

١. د حضرت ابوبکر صدیق (رض) د پلار نوم څه و او په څه باندې مشهور و؟
٢. د حضرت محمد (ص) لومړی یار څوک و؟

کورنۍ دنده:

زده کوونکي دې د لاندې جملو تش ځایونه په سمو کلمو سره ډک او پــه خپلو کتابچو کې دې ولیکي.

١. حضرت ابوبکر صدیق (رض) د حضرت محمد (ص) لومړی ______ و.
٢. ابوبکر صدیق (رض) دینداره او د ______ خاوند و.

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

شپږم لوست

د ښوونکي مقام

موخه: د ښوونکي په درناوي او دهغه د دندې په ارزښت پوهېدل او د دې متن سم لوستل، لیکل او د نوو کلمو په معنا پوهېدل دي.

پوښتنې

۱. تاسې لیک او لوست له چا نه زده کوئ؟
۲. ښوونکی پر مور بانديې ولې د مور او پلار په شان حق لري؟
۳. تاسې د خپل ښوونکي ورځ څه ډول لمانځئ؟

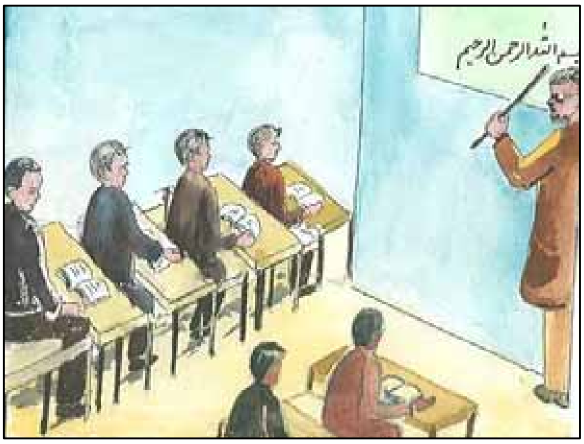

هغه څوک چې موږ ته لیک او لوست را زده کوي، ښوونکی نومېږي. ښوونکی موږ ته هره ورځ نوي معلومات راکوي. موږ د نوي او سوکاله ژوند لپاره روزي، نو ښوونکی څکه د مور او پلار په شان په موږ باندې حق لري. باید درناوی یې وکړو او په لارښوونو یې عمل وکړو. د ښوونکي د مقام د درناوي په خاطر په ځینو هېوادونو کې یوه ورځ د ښوونکي د ورځې په نوم لمانځل کېږي. همدارنګه زموږ په هېواد کې هم یوه ورځ د ښوونکي د ورځې په نامه شته، چې د زده کوونکو له خوا په خوشحالۍ اود ترانو په ویلو لمانځل کېږي. زده کوونکي د خپلو ښوونکو په ګډون مېلې جوړوي او په خوښۍ سره دغه ورځ تېروي.

لغتونه او معناګانې:

مقام :	منزلت
درناوی :	احترام
هېواد :	وطن

د زده کوونکو فعالیتونه:

- یو د بل په مرسته د متن جملې ولولئ؟
- د لاندې کلمو معناوې په چوکاټ کې له لیکل شوو کلمو څخه وټاکئ او بیا یې د کلمو تر څنګ په خپلو کتابچو کې ولیکئ.

سوکاله:__________

درناوی:__________

ښوونکی:__________

احترام
آرامه
استاد

- زده کوونکي دې د متن د څو جملو املاء یو بل ته ووایي.

کورنۍ دنده:

- ګرانو زده کوونکو! د ښوونکي، لیک، لوست، درناوی کلمې لومړی په لنډوجملوکې وکاروئ.او بیا یې په خپلو کتابچو کې ولیکئ!

(c) ketabton.com: The Digital Library

پنځم لوست

ښه زده کوونکي

موخه: د ښو زده کوونکو په ښو صفتونو پوهېدل. د هم ډوله (مترادفو) کلمو پېژندل او دهغو سمه کارونه او د دې شعر سم لوستل او سم لیکل دي.

پو ښتنې:

۱. مورږ چا ته ښه زده کوونکي ویلی شو؟
۲. تاسې چې ښه زده کوونکي یاست څه باید وکړئ؟
۳. ستاسو له نظره ښه زده کوونکي باید کوم کارونه تر سره کړي؟

د مکتب ښه شاګـــردان یـــو	د هېـــواد ښـــکلي ګلان یو
په شوق وایـــو خپـــل درسونه	مورږ د پـــوهې مـــېنان یو
مـــدام پـــام پـــه کتابـــو کړو	د کـــتاب طـــرفـــداران یو
د لـــویانو کـــړو نـــمانـــځنه	د عالي خوي خـــاوندان یو
رښتـــیا وایـــو رښتیـــا اورو	په رښـــتیا پسـي روان یو
مـــهال وېش سره سم درومو	همېشه وخـــت شناسان یو
ازمـــویني نـــه ځنګ نه کـــړو	ښـــه ډاډه په امتـــحان یو
هېڅ وخت چا سره جنګ نه کړو	یو د بل انـــــــډیوالان یو

د نژند یو مورږ مـــلګـــري
مینه ناک د خپل عرفان یو

محمد عثمان نژند

(c) ketabton.com: The Digital Library

د زده کوونکو فعالیتونه:

- د ښو زده کوونکو په اړه له يو بل سره خبرې وکړئ او بيا دې د هرې ډلې يو تن زده کوونکی د ټولګي مخې ته راشي او د ښه زده کوونکي د صفتونو په هکله دې نورو ته معلومات ورکړي.
- په لوستل شوي شعر کې هم وزنه کلمې پيدا کړئ لکه شاګردان،ګلان او په خپلو کتابچو کې يې وليکئ.
- په لاندې چوکاټ کې مترادفې کلمې پيدا کړئ او د کرښې په واسطه يې په خپلو کتابچو کې سره ونښلوئ.

مکتب	امتحان
شاګردان	همېشه
ښکلي	زده کوونکي
مينه	وطن
هېواد	ښايسته
مدام	محبت
ازمويني	زحمت
زيار	ښوونځی

کورنۍ دنده:

- لاندې نيمګړې بيتونه د چوکاټ په مناسبو نيم بيتو سره بشپړ. او په کتابچو کې يې وليکئ.
- د مکتب ښه شاګردان يو ______________
- په شوق وايو خپل درسونه ______________
- مدام پام په کتابو کړو ______________

موږ د پوهې مينان يو
د هېواد ښکلي ګلان يو
د کتاب طرفداران يو

يادونه: مترادفې کلمې: هغه کلمې دي چې په معنا کې يو شی وي، په ښه او شکل کې سره توپير ولري.

(c) ketabton.com: The Digital Library

شپږم لوست

ټوکه او کیسۍ

موخه: چې زده کوونکي د ټوکې او کیسۍ په معنا او مطلب پوه شي. ټوکې او کیسۍ سمې ولولي او ويې لیکي.

پوښتنې:

١. ستاسو په نظر ټوکه او کیسۍ څه ته وايي؟
٢. تاسو کله له چا څخه ټوکې او کیسۍ اورېدلې دي؟
٣. څوک کولی شي چې یوه ټوکه او یا کیسۍ ووايي؟

یو مسافر سړی په ژمي کې له یوه کلي څخه تېرېده. د کلي سپي پرې را ټول شول. کله چې هغه تيږې ته لاس کړ، تيږه په ځمکه کې کلکه نښتې وه مسافر په زوره ناري کړې: دا څنګه کلی دی، چې سپي يې خوشې کړي او تيږې يې تړلې دي؟

کیسۍ

نه ګیدړ دی نه زمری هسې ښکاري لکه سپی
د پسو او خرو دښمن دی کوم حیوان د دې وطن دی

ووايئ دا څه شی دی؟ (ل، ی ، و، هـ)

لغتونه او معناګانې:

ټوکه : خندا لرونکې خبرې يا فکاهي
ناري : غږونه

یادونه: کیسۍ د یوې پوښتنې او غوښتنې په توګه په شعر او نثر کې راوړل کېږي او مقابل لوری ځواب وايي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د زده کوونکو فعالیتونه:

- یو د بل په مرسته د لوست متن په چوپتیا سره ولولئ!
- د مثال په ډول دې څو تنه زده کوونکي یوه یوه کیسۍ په ټولګي کې په لـــوړ اواز ولولي.

- په خپلو ډلوکې لاندې پوښتنو ته په شفاهي توګه ځوابونه ووایئ!

۱. مسافر له کوم ځایه تېرېده؟
۲. د کلي سپي ولې پر مسافر راټول شول؟
۳. مسافر څه شي ته لاس تېټ کړ؟
۴. د کلي په هکله يې د څه شي شکایت وکړ؟

- د لاندې کلمو لپاره دوه معنا ګاني درکړل شوې دي تاسې د کلمو سمه معنا په ګوته کړئ او په خپلو کتابچو کې یې ولیکئ.

الف: تیرې	ډبري	لوټي
ب: ترخنګ	خواته	مخامخ
ج: نارې	غږونه	خبرې

کورنۍ دنده:

- د ټوکې او کېسۍ متن په خپلو کتابچو کې په ښکلي خط سره ولیکـــئ. او هم یوه ټوکه یا یوه کېسۍ له خپلې کورنۍ څخه زده کړئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

اووم لوست

راځئ چې کتاب ولولو

موخه: زده کوونکي وپوهيږي چې له هر څه نه کتاب ته زياته اړتيا لرو. همدا رنګه د کتاب په ارزښت پوهېدل، په لارښوونو يې عمل کول او ددې متن سم لوستل او سم ليکل دي.

پوښتنې:

١. کوم ډول کتابونه مو خوښيږي؟
٢. پرته له درسي کتابونو نور کوم کتابونه لولئ؟
٣. ستا سو له نظره د کتاب لوستل څه ګټه لري؟

کتاب ډېر ارزښت ناک شی دی. ځکه چې له لوستلو يې پوهه زده کوو. تاسي پوهېږئ، چې پيسې آخرخلاصېږي. خو د کتاب ګټې د ژوند تر پای پورې نه خلاصېږي. دوستانو! کتاب ولولئ! د کتاب هر توری، هره کلمه او هره جمله د مرغلرو په څېر ارزښت لري.

کتاب موږ ته ګټورې لارښوونې کوي او د ژوند له رازونو څخه مو خبروي. د هر څه په هکله معلومات راکوي. کتاب زموږ فکر په کار اچوي او لوستل يې د فکري ودې او پر مختګ سبب ګرځي، په يوازيتوب کې مو ډېر ښه ملګری هم دی. د کتاب کلمې او جملې بايد په ډېر غور سره ولولو. په معنا يې وپوهيږو، پند ترې واخلو. په لارښوونو يې عمل وکړو. نو راځئ! چې کتاب ولولو، چې ګټورو لارښوونو او زده کړو په وسيله يې خپل ځان، کورنۍ او د خپل ګران هېواد خلکو ته خدمت وکړو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د زده کوونکو فعالیتونه:

- د لوست متن د يو بل په مرسته ولولئ.
- لاندې نيمګړې جملې په قوسونوکې دليکل شويو مناسبو کلمو له مخې بشپړې کړئ.

– کتاب ډېر ارزښت ناک شی ________. (دی، ده)

– څکه چې په لوستلو يې ________ زده کوو. (لوست، پوهه)

– دکتاب هر توری، هره کلمه او هـــره جملــه د مرغلـــرو پـــه څېـــر ارزښـــت ____________. (لري، ورکوي)

کورنۍ دنده:

– په خپلو کتابچو کې د لاندې جملو تش ځايونه په مناسبو کلمو سره ډک کړئ.

– کتاب موږ ___ لارښوونه کوي.

– کتاب زموږ فکر په کار________.

– د کتاب کلمې او جملې بايد په ډېر غور سره__________.

(c) ketabton.com: The Digital Library

اتم لوست

د نی قلم وايي

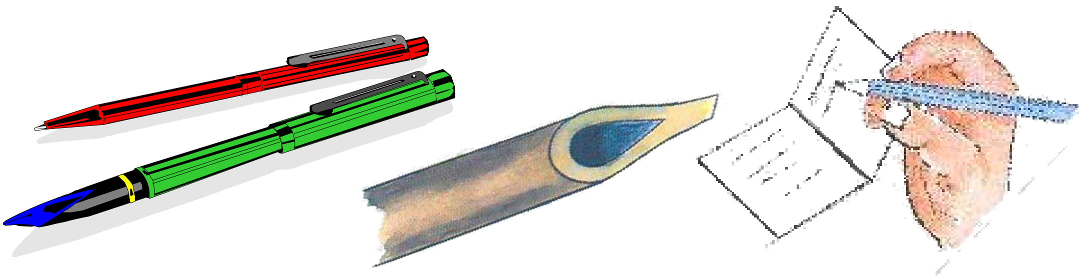

موخه: د قلم په ارزښت، ګټو او اړتیاو وپوهېدل او د دې لوست سم لوستل او لیکل دي.

پو ښتنې:

۱. تاسې خپلې لیکنې په څه شي کوئ؟

۲. څو ډوله قلمونه پېژنئ نومونه یې واخلئ؟

د نی قلم وايي: زه په بېدیا او دښــتو کې زرغونېږم. کله چې انسان وپېژندم د قلم په نوم یې یاد کړم. زه د پوهانو، عالمانو او ستاسو زده کوونکو د لیکلو وسیله یم. له یو لاس څخه بل لاس ته په درناوي ګرځم. ټول ژوند مې پــه محبت او عزت کې دی څکه د پوهې پلویان خپل مطلب، ویناوې او غوښتنې زما په ژبه بیانوي.

لغتونه او معناګانې:

بېدیا :	دښتې
پوهان :	عالمان
عزت :	قدر
درمل:	دوا

(c) ketabton.com: The Digital Library

د زده کوونکو فعالیتونه:

- په خپلو ګروپونو کې متن ولولئ او بیا له یو بل سره د متن په مطلب خبرې وکړئ. وروسته دې د هر ګروپ یو تن د ټولګي مخې ته راشي او د قلم د ګټو په هکله دې خپل معلومات نوروته وړاندې کړي.

- له لاندې ګډوډو کلمو څخه په خپلو کتابچو کې بشپړه جمله جوړه کړئ.

  – وسیله یم، د لیکلو، او، ستاسو، زه، د پوهانو، عالمانو، زده کوونکو

- لاندې کلمې په څپو واړوئ!

  قلم: ـق ـلم ـ   عزت: ________   لیکلو: ________

کورنۍ دنده:

– زده کوونکي دې په خپلو کتابچو کې لوستل شوی لوست په ښکلي خط سره ولیکي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

نهم لوست

د پوهولو او را پوهولو لارې چارې

موخه: زده کوونکي د پوهولو او را پوهولو د مهارتونو په ارزښت او لارو چارو وپوهېږي اومتن سم ولولي او سم يې وليکي.

پو ښتنې:

۱. ستاسو په فکر پوهول او را پوهول څه شي ته وايي؟ خبرې پرې وکړئ!

۲. تاسې خپل مطلب نورو ته څرنګه ورپوهولی شئ؟

پوهونه او را پوهونه په بېلابېلو لارو چارو سره سرته رسېږي.

د دې لپاره چې د دوو انسانانو ترمنځ خبرې اترې په سمه توګه تر سره شي، نو بايد د مفاهمې له بېلابېلو لارو چارو څخه کار واخيستل شي. مفاهمــه د ستونزو د حل يوازينۍ لاره ده. د پوهولو او را پوهولو مهارتونه په شــفاهي ډول، د تليفون او انټرنېټ په وسيله او همدا رنګه د ليک د ډولونو په توګه تر سره کېږي.

د پوهولو او را پوهولو د اوسنيو وسايلو په وسيله د انسانانو ترمنځ اړيکــې ډېرې نژدې شوي او په ډېرو لږو هېوادونو او ځايونو کې انسانان کولی شي چې د اړتيا په وخت کې خپل مطلب او پيغام وليکي او يو بل ته يې واستوي.

لغتونه او معناګانې:

مفاهمه :	يو تربله پوهول را پوهول
اړتيا :	ضرورت
اړوند :	مربوط
اړيکې :	رابطې

(c) ketabton.com: The Digital Library

د زده کوونکو فعالیتونه :

- د لوست متن یو د بل په مرسته ولولئ. او بیا د مفاهمې د ډولونو په هکله له یو بل سره خبرې وکړئ.
- په خپلو خبرو کې د مفاهمې ګټې بیان کړئ.
- د لاندې جملو تش ځایونه په قوسونو کې د مناسبو کلمو له مخې پــه خپلــو کتابچو کې ډک کړئ!

۱. پوهونه او را پوهونه په بېلابېلو ______ سره سرته رسېږي.
(لارو،طریقو)

۲. ددې لپاره چې د دوو انسانانو ترمنځ مفاهمه په سمه توګه پیل شي، نو باید د لاندې بېلابېلو __________ څخه کار واخیستل شي.
(لاروچارو، ډولونه)

- لاندې کلمو ته پام وکړئ او په توړو یې واړوئ!

الف: پ+ و+ ه + و+ن+ه = پوهونه ب: خـــ+ ب+ ر+ي= خبرې

مفاهمه_ انټرنېټ_ تلیفون_ اړتیا

کورنۍ دنده:

- ګرانو زده کوونکو! د لوستل شوي لوست له مخې څو کلمې وټاکئ او بیا یې په خپلو کتابچو کې په څپو واړوئ.
- څو ډوله مفاهمه مو وپېژنده؟ ځواب یې په خپلو کتابچو کې ولیکئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

لسم لوست

د ناروغۍ رقعه

موخه: چې زده کوونکي د ناروغۍ رقعه ولولي، ويې ليکي او د ناروغۍ په وخت کې خپل ښوونځي ته يوه رقعه واستوي. املاء، انشاء او ليک دود زده کړي.

پوښتنې

١. که چېرې څوک ناروغه شي ښوونځي ته څنګه خبر ورکوي؟
٢. ولې مونږ د ناروغۍ رقعه د ښوونځي اداري ته استوو؟

د ميرويس نيکه د ښوونځي ښاغلي سر ښوونکی صاحب!

زه بريالی د خوشحال زوی، د دريم ټولګي زده کوونکی د ناروغۍ له املـــه ښوونځي ته د زده کړې لپاره درتلی نه شم. په ډېر درناوي له تاسو څخه هيله لرم چې ما د سوبتيا په کتاب کې ناسوب ونه ګڼئ.

په درناوي

نېټه / /

د زده کوونکي لاسليک ( )

لغتونه او معناګانې:

سوبتيا :	حاضري
ناسوب :	غيرحاضر

د زده کوونکو فعاليتونه:

- د ناروغۍ رقعه يو له بل سره ولولئ!
- زده کوونکي دې يو بل ته د ناروغۍ رقعه املا ووايي.
- د ناروغۍ رقعه له ياده زده کړئ او په خپلو کتابچو کې يې وليکئ!

کورنۍ دنده:

– يوه د ناروغۍ رقعه په خپل نوم په خپلو کتابچو کې وليکئ!

(c) ketabton.com: The Digital Library

يوولسم لوست

ضروري رقعه

موخه: د ضروري رقعي د ليکنې په هدف او مطلب، وپوهېږي. همدارنگه له يـاده يـې وليکي

پوښتنې:

۱. تاسو د کوم ضروری کار په پيدا کېدو سره خپل ښوونځي ته څنگه خبر ورکوئ؟
۲. ولې موږ د ضروری رقعه د ښوونځي اداري ته استوو؟

د رحمان بابا د ښوونځي ښاغلی سرښوونکی صاحب!

زه سورگل د محمد گل زوی، د دريم ټولگي زده کوونکی نن د يوه ضروري کار له امله، ښوونځي ته د زده کړې لپاره نه شم درتلی. په ډېر درناوي لـه تاسو څخه هيله لرم، چې د سوبتيا په کتاب کې ناسوب نه شم.

په درناوی

نېټه / /

د زده کوونکي لاسليک ( )

لغتونه او معناگاني:

اړتيا :	ضرورت
هيله :	اميد

د زده کوونکو فعاليتونه:

- زده کوونکي دې له يو بل سره ضروري رقعه ولولي.
- يو بل ته د ضروری رقعه املا وواياست!
- ضروري رقعه له يادو زده کړئ او په خپلو کتابچو کې يې وليکئ!

کورنۍ دنده:

– په خپلو کتابچو کې په خپل نوم ضروري رقعه وليکئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دوولسم لوست

د ماشومانو لوبې

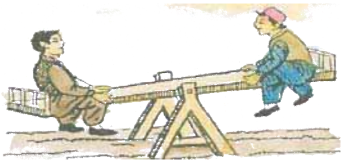

موخه: زده کوونکي دې دخپل هېواد ډول ډول لوبې وپېژني. د هغو په ګټو دې پوه شــي او د لوست متن دې سم ولولي او سم يې وليکي.

پوښتنې:

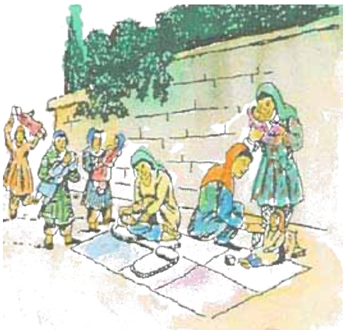

۱. په انځورونو کې څه وينئ؟ خبرې پرې وکړئ!

۲. څو ډوله لوبې مو زده دي؟ نومونه يې واخلئ!

۳. لوبې څه ګټې لري؟

ماشومان ډول، ډول لوبې کوي .هغه لوبې، چې ماشومان يې په خپل منځ کې کوي زموږ وطنـــي لوبې دي.دغه لوبې د ګاډۍ چلولو، پټ پټانې يا پټونې، پهلواني، چمبه وهلو، نانځکې کولو، جفت او تاق، ليندۍ ويشتلو، بنګړي مات، ټـال اچولــو، اکوبکو او داسې نورو لوبو څخه عبارت دي. هغه لوبې چې په بدني ډول تر سره کېږي د ماشومانو بدني پياوړتيا ته ګټه رسوي. او هغه لوبې چې په ذهني ډول تر سره کېږي ماشوم دلوبو کولو مهارتونوته هڅوي او روزل کېږي چې په خپله ټولنه کې خپل رول وپېژني، د مثال په توګه: د نانځکو کولو لوبــه، زياتره نجونې په خپل منځ کې تر سره کوي، خو کله ښايي واړه هلکان هم په خپلو لوبو کې ګډون ته راوبولي. دوى سيوري ته په يوه ګوښه ځاى کې کښېني اوکوره کې جوړوي. وړې توشکې او فرشونه پکې اواروي. بالښتونه يې غاړو ته ږدي او نانځکې پکې کښېنوي.د لوبو نور شيان هم د کور په مناسبو ځايونو کې ځاى په ځاى کوي. نجونې خپلې ډلې په دوو برخو وېشي او په خپل منځ کې د دوو کورنيو په څېر چلند اوټګ راټګ کوي. يوه ډله له بلې

نه د يوې نانځکې غوښتنه کوي، بيا يې واده جوړوي او ترديې پورې چې د ناوې د ورلو دود تر سره کوي. دا لوبه د ماشومانو لپاره ډېره په زړه پورې ده.ځکه چې ماشومان د کورني ژوند لپاره روزل کيږي او خپل رول په ټولنه کې پيژني.

مآخذ: افغان اساسي قابليتونه، پښتو لپاره د زده کړې لازمي مواد.

لغتونه او معناګانې:

چمبه :	دايره
نانځکې :	ګوډۍ، ناوکۍ
پياوړي :	قوي
لوبې :	ساعت تېري
دود :	رسم او رواج

د زده کوونکو فعاليتونه:

- متن په روانه توګه ولولئ او بيا د (چمبه، نانځکې، لوبې) کلمې په ځېو واړوئ.
- ووايئ چې د لوست اصلي مطلب څه شي دی؟ سم ځواب ور په ګوته کړئ.

او بيا يې په خپلو کتابچو کې وليکئ.

الف: د افغاني ماشومانو وطني لوبې دي.

ب: د نانځکې لوبه ده.

ج: لوبې او ساعت تېري دي.

- د (چمبه، لوبې، نانځکې) کلمې په لنډو جملو کې وکاروئ.

کورنۍ دنده:

– په خپلو کتابچو کې د لاندې جملو تش ځايونه د چوکاټ په مناسبو کلمو سره ډک کړئ.

فرشونه، لوبه، کوره کی، توشکې، هلکان

دا ________ زياتره نجونې په خپل منځ کې تر سره کوي خو کله کله ښايي واړه ________هم خپلو لوبو ته را وبولي. دوی سيوري ته په يوه ګوښه ځای کې کښېني او ________ جوړوي. ورې ________ او ________ په کې اواروي بالښتونه يې غاړو ته ږدي او نانځکې پکې کېنوي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

بريالی

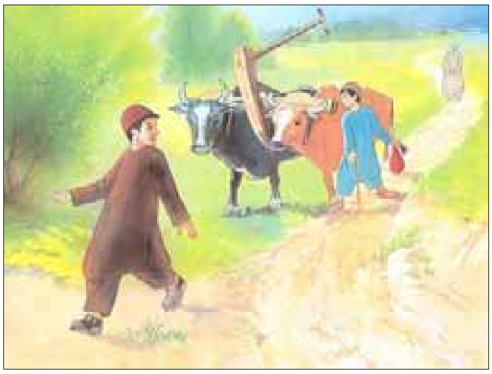

موخه: دکيسې، لوستل، ليکل، د ژوند دکړاوونو او سختيو په وړاندې د پياوړي عزم، د صبر درلودل او د نا اميدۍ څخه د ځان ژغورل دي.

پوښتنې:

۱. تاسې د يوې داسې پېښې کيسه وکړئ چې ځوريدونکې او خپله مو لېدلې وي؟

۲.که چيرې يو معيوب ووينو دخپل وس په اندازې بايد ور سره څه وکړو؟

يوې کورنۍ کې يو هلک اوسېده، چې بريالی نومېده. د بريالي کورنۍ ډېره بيوزلې وه. دده کونډې مور به د ګنډلو له لارې خپلو ماشومانو ته ډوډۍ پيدا کوله. د بريالي ماما،اکبر هم دخپلې خور له ستونزو څخه ډېر ځورېده، او له ځان سره به يې ويل:«که د شپلې ځمکه خپلې خورته ورکړم ....؟» اکبر د شپلې ځمکه خپلې خور ته ورکړه بريالی دخپل ماما په دې کار ډېرخوشحاله شو. بريالی او زمری چې سره ورونه وو يوه ورځ دواړه د يوې او غوآيانو د پيداکولو لپاره د ناظر کور ته ورغلل. ناظر د جبار خان غوايان دوی ته امانت ورکړل.دواړه ورونه د شپلې د ځمکې په لور روان شول.بريالی او زمری په لاره روان وو چې خير محمد اکا يې په مخه ورغی او هغوی ته يې داسې وويل :« په دې لاره مه ځئ چې د ماين خطر په کې دی.» بريالي د خير محمد اکا خبره ونه منله زمري هم د اکا خبره بريالي ته

تکرار کړه، خو بریالی په قهر شو او زمری یې کورته ولېږه. بریالی یوازې د شېلي د ځمکې خواته لاړ. هلته لانه ورسیدلی چې د ماین د چاودنې سره ټپي شو د کلي خلک چې خبر شول. ټول د بریالي مرستې ته را ورسېدل او هغه یې روغتون ته بوت. ډېر سخت ټپي شوی و.

ډاکتر وویل:« چې ده ته وینه په کار ده ». هیڅا هغه ته وینه نه ورکوله.

د بریالي مور حېرانه وه چې څه وکړي؟ کریم چې د بریالي له نږدې خپلوانو څخه و، بریالي ته یې خپله وینه ورکړه او له مرګ څخه وژغورل شو خو یوه پښه یې پرې شوه. د پښې پرې کیدو بریالی له ژوند څخه نا هیلي کړ.د هغه ناامیدۍ ټوله کورنۍ خواشینې کړې وه. مور یې ماما ته وویل:« چې وروره! بریالی به له دې نا امیدۍ څخه وژغورل شي؟» هغه به ورته ډاډ ورکاوه. یوه ورځ یې ماما بریالی له معیوبینو سره د مرستې مرکز ته بوت او مصنوعي پښه یې ورته جوړه کړله. هغه اوس کولی شي چې په لاره وګرځي. خو سره لـــه دې هم ځوریده او خپل ځان ورته نیمګړی ښکارېده. دی له وزګارتیا څخه ډېر زړه تنګی شوی و. زمري ورور یې ، دی له یوه ګندونکي سره شـــاګرد کړ. له څه مودې وروسته بریالي ګنډل زده کړل. چې له دغې دندې سره یې بیا په خوشحالۍ خپل ژوند کاوه.

لغتونه او معناګانې:

بېوزلي :	غریبي
بیړه :	چابکي
مرستې :	کومکونه
ټپي :	زخمي یا ژوبل
خواشینی :	خپه
شېلۍ :	دخوړ هغه ځای چې سېلابونه پکې تېرېږي

(c) ketabton.com: The Digital Library

د زده کوونکو فعالیتونه:

لاندې پوښتنو ته ځوابونه ورکړئ!

۱. د بریالي کورنۍ له کومې لارې څخه ژوند کاوه؟

۲. اکبر څوک و او ولې یې د بریالي له کورنۍ سره مرسته وکړه؟

۳. خیر محمد اکا زمري او بریالي ته څه وویل؟

۴. د شیلې څمکې سره نژدې څه پېښه وشوه؟

۵. د ماین چاودنې له پېښې وروسته بریالی ولې ځورېده؟

۶. بریالي څه شی زده کړل؟

۷. بریالی اوس څه کار کوي؟

◆ زده کوونکي دې د کیسې د مطلب په هکله له یو بل سره خبرې وکړي او بیا دې د هرې ډلې یو تن راشي او د بریالي کیسه دې په لنډه توګه نورو ته ووايي.

دا لاندې کلمې او معناګانې په کتابچو کې ولیکئ او په جملو کې یې وکاروئ.

الف: عیبي، معیوب، عیب لرونکی

ب: ستونزې، مشکلات

ج: بېړه، عجله

د: ټپي، زخمي

کورنۍ دنده:

- زده کوونکي دې د لاندې جملو تش ځایونه د قوسونو په مناسبو کلمو سره په خپلو کتابچو کې ډک کړي.

الف: دا هلک معیوب ________. (دی، دي)

ب: هغه هلکان معیوب________. (دي، دی)

ج: دا نجلۍ معیوبه________. (ده، دی)

(c) ketabton.com: The Digital Library

خوارلسم لوست

د مور او پلار حقونه

موخه: دپلار او مورپه حقونو پوهېدل، له هغوی سره نيکي کول، له مفردو کلمو څخه د جمعو کلمو جوړول او د متن سم لوستل او سم ليکل دي.

پو ښتنې:

۱. مورې ولې د مور او پلار خدمت کوو؟

۲. تاسې له مور او پلار سره په کارونو کې څه ډول مرسته کوئ؟

د مور او پلار کلمې ډېرې خوږې دي. د مور او پلار درناوی او له دوی سره نيکي کول، د مسلمانۍ له ښو اخلاقو څخه دي. خدای(ج) فرمايلي دي: « تاسو د مور او پلار په مخ کې (اف) هم مه واياست. چې زړه يې له تاسو څخه نا راضه او خپه نشي.» کله چې د مور او پلار په مخ کې (اُف) ويل هم لازم نه وي نومورې بايد له هغو ټولو چارو څخه ځان وساتو، چې د دوی د خپګان سبب کېږي. له مور او پلار سره بايد په ډېرې نرمۍ او ادب خبرې وکړو، همدا راز رسول الله (ص) د مور او پلار په اړه داسې فرمايي:« دالله(ج) رضا د مور او پلار په رضا کې ده » يعني که له چا څخه مور او پلار خوښ او خوشحاله وي الله (ج) به هم ور څخه خوښ او راضي وي خو که له چا څخه مور او پلار نا راضه وي، الله (ج) به هم ور څخه ناراضه وي، نو غوره دا ده چې مورې د مور او پلار سره ښه چلند وکړو. په مينه اواحترام د هغوی خدمت وکړو او تل يې دعا واخلو چې نيکمرغي مو په برخه شي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د زده کوونکو فعالیتونه:

- په خپلو ګروپونو کې له یو بل سره د مور او پلار د حقونو په هکله خبرې وکړئ او بیا دې د هر ګروپ یو تن د ټولګي مخې ته راشي اوپه دې هکله چې په کور کې له مور اوپلار سره کومې مرستې کوې خبرې وکړي.

- د لاندې جملو تش ځایونه په مناسبو کلمو سره په خپلو کتابچو کې ډک کړئ.

– خدای(ج) فرمایلي دي: تاسو د مور او پلار په مخ کې (اُف) هم ________.
(مه وآیاست، مه باسئ)

– د الله(ج) رضا د مور او پلار په رضا کې ______ . (ده، دی)

- زده کوونکي دې په ګروپونو وویشل شي او د چوکاټ کلمې دې په خپلو کتابچو کې هیجا کړي.

نېکي، نې + کي
پلار
درناوی
آزار
مرسته

کورنۍ دنده:

– د مور او پلار د حقونو په هکله دوه لنډې جملې په خپلو کتابچو کې ولیکئ!

(c) ketabton.com: The Digital Library

پنځلسم لوست

د مور ورځ

موخه: د مور د ورځې د لمانځلو په هکله معلومات ورکول ، د مفرد او جمع کلمو پېژندل او ددې متن سم لوستل او سم ليکل دي.

پو ښتنې:

۱. د مور د لمانځلو د ورځې په هکله څه ويلی شئ؟
۲. آيا تاسوکله د مور ورځ لمانځلې ده؟ که مو لمانځلې وي په څه ډول؟
۳. تاسې د مور د لمانځلو په ورځ خپلې مور ته څه شی اخلئ؟

افسانه او زلمی خور او ورور دي. دواړه په دريم ټولګي کې زده کړه کوي. دوی چې کله ښوونځي ته ځي، پلار يې هغوی ته دوې دوې افغانۍ ورکوي. زلمي خپلې پيسې لګولې، خو افسانې يوه افغانۍ لګوله او يوه افغانۍ يې ساتله. کله چې د مور ورځ رانږدې شوه، افسانې خپلې مورته يوه ښايسته د ګلانو ګېډۍ د ګلانو له پلورنځي څخه واخيسته او ددې ورځې په نمانځلو کې يې خپلې مور ته ډالۍ کړه. بيا يې خپلې مورته د دغې ورځې مبارکي وويلـه او د مور لاسونه يې ښکل کړل. مور يې د افسانې مخ ښکل کړ او خوشـحاله شوه. زلمي چې پيسې لګولې وې او خپلې مور ته يې هېڅ هم نه و اخيستي، پر خپلو کړو ډېر پښېمانه و. پرېکړه يې وکړه، چې نور به هېڅکله بې ځايه پيسې نه لګوي.

لغتونه او معناګانې:

ښايسته :	ښکلې	ښکل :	مچې
ګېډۍ :	کوده	پرېکړه :	فيصله
ډالۍ :	تحفه		

(c) ketabton.com: The Digital Library

د زده کوونکو فعالیتونه:

- په خپلو ګروپونو کې د مور د ورځې د لمانځلو په اړه له يو بل سره خبرې وکړئ او بيا د هر ګروپ يو تن د ټولګي مخې ته راشئ او په دې هکله خپل معلومات نورو ته وړاندې کړئ.
- د چوکاټ د مفردو کلمو سره د جمع کلمې په خپلو کتابچو کې وليکئ.

مفرد	جمع
مور	ميندې
ورځ	
خور	
ورور	
مخ	

کورنۍ دنده:

- زده کوونکي دې په خپلو کتابچو کې د (مور، خـــور، ورور، ورځ) کلمې وليکي او بيا دې په لنډو جملو کې وکاروي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د لیک او لوست ارزښت

موخه: د لیک او لوست په ارزښت پوهېدل اوهم وپوهيږي چې لیک او لوست د ژوند له لومړنیو اړتیاوو څخه دی. همدا رنګه په لوست کې د مترادفو کلمو په نښه کول او لوستل دي.

پوښتنې:

۱. د لیک او لوست زده کړه څه ګټې لري؟
۲. لیک او لوست ولې او څه ارزښت لري؟
۳. مور ولې لیک اولوست زده کوو؟

جبار خان به تل د لیک او لوست د زده کړې مخالفت کاوه، خپله لور سپورمۍ یې ښوونځي ته هم نه پرېښوده. یوه ورځ جبار خان او د هغه زوی ایمل د چکر وهلو شوق وکړ. دواړه په آس سپاره شول او چکر وهلو ته ووتل. ایمل قلم او کاغذ هم له ځانه سره واخیستل. جبار خان او ایمل دواړه له خپل کلي څخه لیرې په یوې هدیره کې له آس نه لاندې وغورځېدل. د جبار خان پښه ژوبله شوه او په لاره تلی نه شو. د ماښام تیاره وړو، ورو خورېده. جبار خان هک پک و چې څه وکړي. ایمل خپل پلار ته وویل: «چې هېڅ اندېښنه مه کوه زه به کور ته لیک ولیکم» ایمل یو لیک لیکي. د آس په تندي یې ځړوي او آس کور ته لیږي، سپورمۍ چې په کور کې د آس په تندي لیکویني. سمدلاسه یې اخلي او هغه خپلې کورنۍ ته لولي. کورنۍ یې د کلي خلک خبروي. کلیوال ورځي او هغوی ژغوري. جبار خان له دې پېښې څخه وروسته وغوښتل چې ایمل ته سوغات ورکړي، خو ایمل د سوغات پر ځای د خپلې خور سپورمۍ ښوونځي ته بیرته شاملېدل غواړي. جبار خان چې د لیک اولوست ارزښت په سترګو ولیده نو خپلې لور ته یې د ښوونځي د بیر ته شاملېدو اجازه ورکړه سپورمۍ له خپل پلار نه ډېره خوشحاله شوه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د زده کوونکو فعالیتونه:

- لوست په لوړ آواز ولولئ او په خپلو ګروپونو کې د لوست د مطلب په هکله له یو بل سره خبرې وکړئ او بیا دې د هر ګروپ یو تن د ټولګي مخې ته راشي او د لوست په مطلب دې خبرې وکړي.
- لاندې مترادفې کلمې د کرښې په وسیله سره په خپلو کتابچو کې ونښلوئ.

تل	بچېدل
سوغات	زخمي
ژوبله	تحفه
ژغورل	همېشه

کورنۍ دنده:

زده کوونکي دې د لاندې جملو تش ځایونه په مناسبو کلمو سره په خپلو کتابچو کې ډک کړي.

الف: جبار خان اکا تل د لیک او لوست د زده کړې ________.

ب: دوی له خپل کلي څخه لیرې په هدیره کې له آس نه لاندې ________.

ج: جبار خان اکا له دې پېښې څخه وروسته خپلې لـــور________ تـــه د ښوونځي د تلو _____ ورکړه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

نظم

چې د غره په څوکه لمر شي راښکاره
لوی واړه يې شي د مخ په ننداره

موخه: د نظم پېژندل، د نظم لوستل او ليکل دي.

پوښتنې:

۱. د پورتني چوکاټ په منځ کې څه ليکل شوي دي؟ څو ځله يې لولئ؟

۲. تاسې نظم پېژنئ؟

نظم: هغه وينا او ليکنه ده چې وزن او وزن لرونکې کلمې ولري. نظم له يوه بيت، دوو بيتونو او يا زياتو بيتونو څخه جوړېږي. لکه لاندې:

څلوريزه:

چې د غره په څوکه لمر شي راښکاره
لوی واړه يې شي د مخ په ننداره
ماشومان ژر روانېږي ښوونځي ته
هر څوک خپل کار پسې درومي دوباره

خو دا څلور بيته نظم دی:

سوله

ته کوتره يې د سولې — بشر سولې ته رابولې
تل د سولې نښانه يې — د ژوند لوړه ترانه يې
په هر چا باندې يې ګرانه — ټول خوښې غواړي له تانه
سر لوړې د ټول جهان يې — د انسان د ژوند ارمان يې

کارګر

بيت: د نظم هغه برخه چې له دوو مصرعو څخه جوړه شوې وي.

لغتونه او معناګانې:

سوله : روغه جوړه
ارمان : هيله، اميد

د زده کوونکو فعاليتونه:

- زده کوونکي دې لوستل شوی نظم له يو بل سره ولولي.
- په ګروپيزه توګه په نظمونوکې هموزنه کلمې پيدا کړئ او بيا يې په خپلو کتابچو کې وليکئ.
- زده کوونکي دې له يو بل سره د نظم په مفهوم او معنا خبرې وکړي او نظمونه دې په ياد زده کړي.

کورنۍ دنده:

ګرانو زده کوونکو!

– لوستل شوي نظمونه په ياد زده کړئ او په خپلو کتابچو کې يې وليکئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

اتلسم لوست

ځانځاني

موخه: د شعرلوستل، ليکل، د ځانځاني په مفهوم او د هغه په زيانونو پوهېدل او په شعر کې د متضادو کلمو پېژندل دي.

پوښتنې:

۱. انځور ته وګورئ او خبرې پرې وکړئ!
۲. ويلی شئ چې ځانځاني څه ته وايي؟
۳. ځانځاني ولې ښه کار نه دی؟

دوې مرغۍ مې وليدلې — په خپل منځ کې چغېدلې
چغو يغ يې سره تود شو — يو له بله نرېدې شولې
آخر دواړو جنګ شروع کړ — پښې پنجې يې لګولې
کولوله لکه پنډوسکې — پاس په ځمکه ولوېدلې
پيشو غلې هلته ناسته — دواړه يې غبرګې ونيولې
غليم دواړه ځانځانۍ کې — په مزه مزه خوړلې

ځانځاني د ځان بلا ده
دا خبره ما منلې

روغمن

(c) ketabton.com: The Digital Library

لغتونه او معناګانې

ځانځاني : ځان ستاینه یا خود خواهي	غلي : آرامه
جنګ : جګړه	غلیم : دښمن

دزده کوونکو فعالیتونه:

- نظم ولولئ او په خپلو ګروپونو کې د شعر د مطلب په هکله خبرې وکړئ. او بیا دې د هر ګروپ یو تن د ټولګي مخې ته راشي د شعر مطلب دې نورو ته څرګند کړي.
- لاندې کلمو ته متضادې کلمې له چوکاټ څخه وټاکئ او د کلمو تر څنګه یې په خپلو کتابچو کې ولیکئ.

لیرې، لاندې، دلته، دوست، یووالی

الف: جنګ سوله　　ب: نږدې____　　ج:پاس______

د:هلته______　　هـ: غلیم_______　　و:ځانځاني______

کورنۍ دنده:

– زده کوونکي دې د مرغۍ، جنګ، ځانځاني او پیشو له کلمو څخه په خپلو کتابچو کې جملې جوړې کړي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

نولسم لوست

هوښیاره نجلۍ

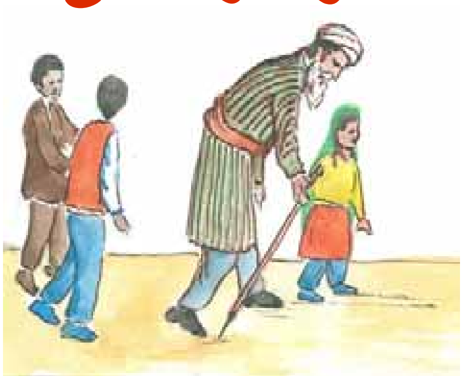

موخه: د مرستې په ارزښت پوهېدل، له بې وزلو او سپین ږیرو سره مرسته کول او د دغه متن لوستل او لیکل دي.

پوښتنې:

۱. که یو سپین ږیری او یا کوم معیوب غواړي چې د سړک څخه تېر شي تاسې له هغوی سره څه کولی شئ؟

۲. ستاسو په نظر له سپین ږیرو او معیوبو خلکو سره مرسته کول څه ډول کار دی؟

صابره چې په درېیم ټولګي کې زده کړه کوي. یوه ورځ چې د ښوونځي په لور روانه وه، یو سپین ږیری یې ولید، چې د سړک په خوا کې ولاړ دی. غوښتل یې له سړک نه تېر شي، خو پــه ســړک د مــوټرو او بایسکلونو د تګ راتګ له امله نه شو تېریدی. د صابرې چې ورته پام شو، ژر یې ځان سپین ږیري ته ور ورساوه، هغه یې د لاسه ونیــو او د سړک څخه یې تېر کړ. سپین ږیری له صابرې څخه ډېر خوشــحال شو او ورته یې وویل: «لورې! پاک خدای (ج) دې همېشه بریالۍ لره.»

(c) ketabton.com: The Digital Library

لغتونه او معناګانې:

سپین ږیری	زوړ، د زیات عمر خاوند
همېشه	تل
بریالی	کامیابه

د زده کوونکو فعالیتونه:

- لوست په لوړ آواز ولولئ!
- زده کوونکي دې په ګروپونو کې د مرستې په هکله له یو بل ســـره خبـــرې وکړي بیا دې د هر ګروپ یو تن د ټولګي مخې ته راشي او د لوست مطلب دې په لنډه توګه نورو ته ووایي.
- لاندې جملې په خپلو کتابچو کې ولیکئ او تش ځایونه یې په مناسبو کلمـــو سره ډک کړئ!

صابره چې په ________ ټولګي کې زده کړه کوي.

یو سپین ږیری سړی یې ولید چې ________ په خوا کې ولاړ دی.

غوښتل یې چې د سړک څخه ________ شي.

دصابرې چې ورته پام شو ژر یې ځان وررساوه ________ یې دلاسه ونیو او د سړک څخه یې تېر کړ.

کورنۍ دنده:

- په خپلو کتابچو کې د (مرسته، سپین ږیری، سړک) کلمې په لنډو جملـــو کې وکاروئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

شلم لوست

د کور په کارونو کې مرسته

موخه: د متن سم لوستل، لیکل، په متن کې د نومونو پېژندل او د مرستې په ارزښت او ګټو پوهېدل او له خپلې کورنۍ سره په چارو کې مرسته کول دي.

پو ښتنې:

۱. تاسې له مور او پلار سره په کارونو کې څه ډول مرستې کوئ؟
۲. ستاسو په نظر مرسته او همکاري څه ګټې لري؟

زرغونه د احمد خور ده. دوی چې یوه ورځ له ښوونځي نه کورته راغلل، ګوري چې مور او پلار یې په کور کې نشته. احمد، زرغونې ته وویل: « هو! مور او پلار مو حتمي د غنمو لو ته تللي دي.» زرغونې وویل: « ډوډۍ به وخورو، زه او ته به هم ور پسې د غنمو لو ته لاړ شو او هلته به د مورجانې او پلار جان سره مرسته وکړو.» احمد وویل: « ډېره ښه خبره دې وکړه لاړ به شو.» زرغونه او احمد د ډوډۍ له خوړلو وروسته د غنمو پټیو ته لاړل. ګوري چې پلار یې لو کوي او مور یې د غنمو وړې ټولوي. خور او ورور هم لستوڼې بډ وهل، او د غنمو د وړو په ټولولو یې پیل وکړ. پلار او مور یې په دې کار ډېر خوښ شول. سربېره پردې چې له خپل کار نه یې د ستړیا احساس ونه کړ. په خپل ګډ کار سره یې د غنمو لو په ښه توګه پای ته ورساوه. ښه زده کوونکي تل له مور او پلار سره په کارونو کې برخه اخلي او له هغوی سره مرسته کوي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

لغتونه او معناګانې:

مرسته : کومک
ګڼه : یوځای
لو : ربیل

د زده کوونکو فعالیتونه:

- زده کوونکي دې په خپلو ګروپونو کې د لوست متن په چوپتیا سره ولولي.
- څو زده کوونکي دې د ټولګي مخې ته راشي او د لوست مطلب دې د کیسې په توګه نورو ته ووايي.او هم دې له خپلې کورنۍ سره د مرستې کولو خبرې وکړي.
- د چوکاټ له تورو څخه په خپلو کتابچو کې په عمودي او افقي توګه کلمې جوړې کړئ.

				م
ل	ل	غ	ا	ر
		ن		س
		م		ت
		و		ه

کورنۍ دنده:

- زده کوونکي دې په خپلو کتابچوکې دلاندې جملو تش ځایونه د قوسونو په مناسبو کلمو سره ډک کړي.

۱. زرغونه د احمد ______ ده. (خور، وریره)

۲. دوی چې یوه ورځ د __________ څخه کور ته راغلل. (ښوونځي، ټولګي)

۳. زرغونې وویل، ډوډۍ به وخورو، زه او ته به هم ورپسې د _______ لو ته ولاړ شو. (غنمو، جوارو)

(c) ketabton.com: The Digital Library

يو ويشتم لوست

خواخوږي

موخه: د متن سم لوستل ، ليکل او د خواخوږي په معنا پوهېدل او له نورو سره د خواخوږي درلودل دي.

پو ښتنې:

۱. که څوک له يوې پېښې سره مخامخ شي تاسې له هغه سره څه کوئ؟
۲. آيا کوم وخت مو له چا سره خواخوږي کړې ده؟

يوه ورځ اجمل د ښوونځي په لور روان و. په لاره يې يو پنځه کلن هلک وليد، چې ناڅاپه يې په زړه کې څه وګرځېدل او په ځغاسته شو. خوځو ګامه لانه و تللی، چې پښه يې له ډبرې سره ونښته، په ځمکه ولويد او په ژړا شو.

اجمل چې د هغه لويدلو او ژړا ته پام شو. زړه يې پرې وسوځيد. خپل لاسي بکس يې په ځمکه کېښود. هغه يې له ځمکې څخه راپورته کړ. کالي يې په کرار سره ورڅنډل. څرنګه چې هغه په زوره لويدلی و، لاسونه او ځنګنونه يې ژوبل شوي وو، له ډېر درد او سوي څخه يې ژړل. اجمل د لاسونو څخه ونيو او په ډېره مينه يې ورته وويل: خير دی وروروجانه مه ژاړه! لاسونه او ځنګنونه به دې ښه شي! بيا يې اوښکې ور پاکې کړې. کوچني هلک چې د اجمل مهرباني او خواخوږي وليده خپل درد يې هېر کړ. او له اجمل څخه يې مننه وکړه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

لغتونه او معناګانې:

خواخوږي :	همدردي، زړه خوږي
منته :	کور ودانی
ځنډول :	ټکان ورکول
ناڅاپه :	بې خبره
ځغاسته :	منډه

د زده کوونکو فعالیتونه:

- د لاندې کلمو سمه معنا د چوکاټ څخه وټاکئ او د کلمو تر څنګه یې په کتابچو کې ولیکئ.

منډه – ژوبل – زیات – تیرې – وړوکی

ځغاسته:_____ ډېرې:_____ زخمي:_____ ډېر:_____ کوچنی:_____

- د لوست د متن په اړه له یو بل سره خبرې وکړئ او بیا څو زده کوونکي د لوست د مطلب په اړه خپل معلومات وړاندې کړئ.
- دوه دوه زده کوونکي دې د تختې مخې ته راشي یو بل ته دې د لوست له مخې املا ووایي.

کورنۍ دنده:

– لاندې کلمې لومړی په کتابچو کې ولیکئ بیا د هرې کلمې توري وشمېرئ. او د کرښو لاندې یې ولیکئ.

اجمل ، روان ، هلک ، څمکه ، ژړا ، لاسونه

۴

(c) ketabton.com: The Digital Library

دوه ویشتم لوست

نثر

موخه: د نثر پېژندل، د نظم سره د هغه توپیر، لوستل او لیکل دي.

پوښتنې:

۱. تاسې نثر پېژنئ؟

۲. ستاسو په نظر نثر څه ته وايي؟

نثر څه ته وايي؟ نثر هغه وینا او لیکنې ته وايي چې وزن لرونکی کلمې و نه لري. لکه زموږ ورځنۍ خبرې اترې.

یوه ورځ یو سړی ډاکټر ته ورغی، ویې ویل: ګېډه مې خوږېږي، ډاکټر وویل:« نن دې څه خوړلي دي؟» ناروغ وویل: « سوې ډوډۍ مې خوړلې وه.» ډاکټر ورته د سترګو درمل ورکړ. ناروغ پوښتنه وکړه: زما خو ګېډه درد کوي تا ولې د سترګو درمل راکړ؟ ډاکټر وویل: «که چېرې ستا سترګې روغې وای نو تا به هېڅکله سوې ډوډۍ نه خوړه.»

(c) ketabton.com: The Digital Library

د زده کوونکو فعالیتونه:

- زده کوونکي دې يو د بل په مرسته لوستل شوی متن ولولي.
- زده کوونکي دې د نثر لنډ تعريف په ياد زده کړي.
- زده کوونکي دې يوبل ته د متن له مخې املا ووايي.
- زده کوونکي دې د نثر او نظم ترمنځ توپير بيان کړي.

کورنۍ دنده:

- زده کوونکي دې په خپلو کتابچو کې لاندې جملې وليکي او تش ځايونه دې په مناسبو کلمو سره ډک کړي.

يوه ورځ يو سړی ________ ته ولاړ او ويې ويل، ګېډه مې خوږېږي.

ډاکټر وويل، نن دې څه ________ دي؟

ناروغ وويل، ________ډوډۍ مې خوړلې ده.

ډاکټرورته د ________ درمل ورکړ.

ناروغ پوښتنه وکړه. زما خوګېډه دردکوي تا ولې د سترګو______ راکړه؟

ډاکټر وويل، کـــه چېرې ستا سترګې روغې وای نو تا به هــېڅــکله

سوې ډوډۍ ________.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دروېشتم لوست

مکرجنه ګیدړه او ناپوه چرګ

موخه: زده کوونکي دې لوست ولولي، سم دې يې ولیکي او په دې پوه شي چې مکــر او فریب ښه کارونه نه دي او باید څوک پرې ونه غولېږي.

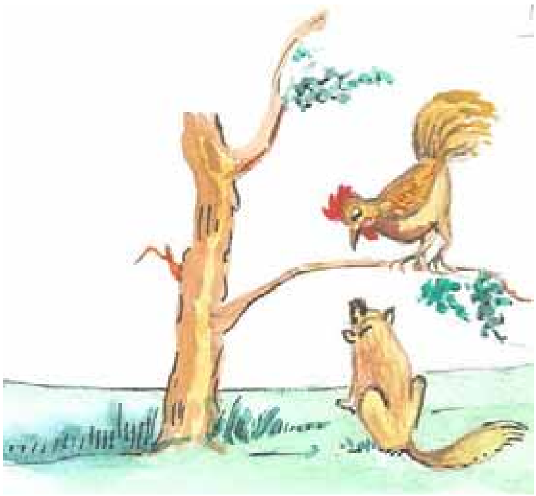

پوښتنې:

۱. په پورتني انځور کې څه وینئ؟
۲. تاسو ګیدړه لیدلې ده؟ خبرې پرې وکړئ!
۳. په تېر کال کې مو کوم ژوي او مرغان وپېژندل نومونه يې واخلئ؟

یوه ورځ د یوه کلي تر څنګ ګېدړه روانه وه، یو چرګ یې د ونې په ښاخ ولید، سمدلاسه ودرېده او په ډېر مکر یې د چرګ درناوی وکړ او ورته یې وویل: زه ستاپلار او ټول قوم پېژنم، پلار به دې په ډېر خواږه غږآذان کاوه چې په نړۍ کې دغه شان خوږ آذان د بل چا نه و.

که چېرې ته هم یو وار بانګ وکړې او کاشکې! ستاآواز هم ستا د پلار په شان خوږ وي. چرګ د ګېدړې په دې مکر وغولېده آذان يې وکړ. ناڅاپه ګېدړې پرې ور ټوپ کړ او چرګ يې ونیوه چرګ د خپلې ناپوهی له امله دګېدړې ښکار شو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

لغتونه او معناګانې

مکر :	چل او فريب
کاشکې :	افسوس
نړۍ :	جهان

کيسۍ

ځناور دی وېـــرووونـــکی   د چرګانو غـــلا کـــوونکی
ډېر له سپو نه ډارېدونکی   څوک د دې دی، پېژندونکی؟

د زده کوونکو فعاليتونه:

- زده کوونکي دې لوست په لوړ آواز ولولي.
- زده کوونکي دې لاندې کلمې په څپو واړوي.

نړۍ: نــ ــ ړۍ

درناوی__________شان______________آذان__________

ناپوهي__________ ګېدړه ______________

- کيسۍ ولولئ بيا يې ځواب په خپلو کتابچو کې وليکئ!

کورنۍ دنده:

- لوستل شوی متن په خپلو کتابچو کې په ښکلي خط وليکئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

څلېر ویشتم لوست

ماینونه

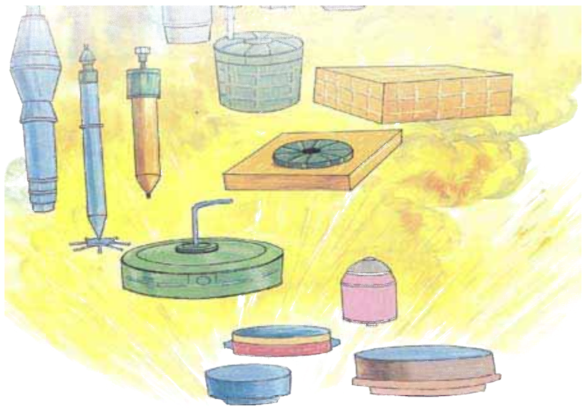

موخه: د ماینونو پېژندل ، د هغو له خطروونو څخه خبرېدل او دځان د ساتلو په لارو چارو پوهېدل او د دې متن لوستل او لیکل دي.

پو ښتنې:

۱. تاسې ماین پېژنئ؟ ۲. هغه ولې خطر لري؟

۳. تاسې څوک لیدلی چې د ماین له چاودنې څخه معیوب او یا مړ شوی وي؟

ماین د خلکو پټ دښمن دی. له بده مرغه زموږ په ګران هېواد کې ډېر ماینونه تر ځمکې لاندې ښخ پاتې دي. دا ماینونه په تېرو جګړو کــې ځای په ځای شوي دي. ماینونه بېلابېل ډولونه لري . ځینې یې د موټرو او ټانکونو پر ضد او ځینې یې هم د انسانانود تباهۍ لپاره دي. زموږ په هېواد کې زیات شمېر خلک د ماین د چاودنې په واسطه معیوب او یا هم وژل شوي. ماینونه د لوبو د سامان په بڼه هم په ځینو ځایونو کــې تیت او خواره شوي او که څوک لاس ور وړي نو هغه چوي، ســړی معیوب اوعیبي کوي او یا یې هم وژني. یو شمېر هغه ځایونه چې ماینونه په کې شته، د ماین پاکانو له خوا په نښه شوي دي، نو خلکو ته په کار دي. هغه ځایونه چې په سره رنګ سره په نښه شوي دي په پام کــې

(c) ketabton.com: The Digital Library

وساتي،اوهلته تګ او راتګ ونه کړي چې خطر لري.او مور زده کوونکو ته لازمه ده چې له دې ډول ځایونو څخه ځان لېرې وساتو.

لغتونه او معناګاني:

پټ :	ناڅرګند
بده مرغه :	بدبخته
ماین :	چاودېدونکي شیان

د زده کوونکو فعالیتونه:

- د هرې ډلې څخه دې یو یو زده کوونکی د ټولګي مخې ته راشي او لوست دې په لوړ آواز ولولي.
- د لاندې چوکاټ متضادې کلمې په خپلو کتابچو کې ولیکئ او بیا یې د کرښې په واسطې سره ونښلوئ.

پټ	لر
دښمن	دلته
هلته	دوست
ډېر	ښکاره

کورنۍ دنده:

- لاندې جملې په خپلو کتابچو کې ولیکئ اوتش ځایونه یې په مناسبو کلمو سره ډک کړئ

الف: ماین د خلکو پټ دښمن______.(دی، ده)

ب:زموږ په هېواد کې ډېر ماینونه تر ځمکې لاندې ښخ پاتې ______.(دي، وي)

(c) ketabton.com: The Digital Library

پنځه ویشتم لوست

ترافيکي لارښوونې

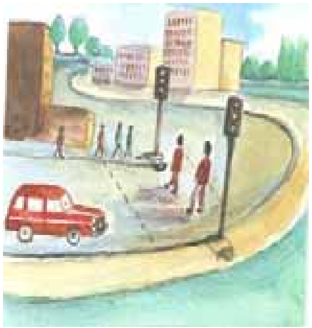

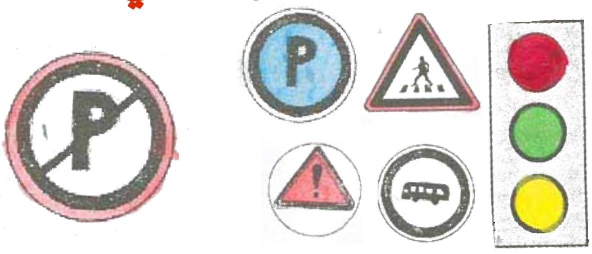

موخه: د ترافيکي اشارو پېژندل، په ارزښت او اړتیا یې پوهېدل او د متن لوستل او لیکل دي.

پو ښتنې:

۱. په پورتنیو انځورونو کې څه وینئ؟ خبرې پرې وکړئ!

۲. که وغواړئ له سړک څخه تېر شئ باید څه شی په پام کې ونیسئ؟

ګرانو زده کوونکو! هر کله چې تاسې ښار، بازار، او یا نورو ځایونو ته غواړئ لاړ شئ پام وکړئ! چې هلته ډېر موټرونه او بایسکلونه هرې خواته تګ او راتګ کوي. نو په کار ده چې هېڅ وخت د سړکونو په منځ کې تګ او راتګ ونه کړئ، چې دا کار خطر لري. کیدی شي چې خدای مه کړه موټر مو ووهي. همدا رنګه کله چې د سړک له یوې خوا څخه بلې خوا ته تېرېږئ لومړی باید د سړک دواړو خواووته وګورئ، چې موټر او نور وسایل نه وي. بیا په احتیاط او پوره پاملرنې له سړک څخه تېر شئ. همدا راز ماشومانو ته لازمه ده، چې د سړکونو څخه د تېریدلو په وخت کې د ترافیک څخه مرسته وغواړي. د سړکونو په غاړو کې ځینې نښې شته، چې هره نښه یې د لارویو او موټر چلوونکو لپاره ښه اوځانګړې لارښوونه ده. دا نښې د ترافیکي نښوپه نامه یادیږي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ځینې ترافیکي نښې دادي:

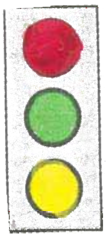

له سړک څخه د تېرېدو نښه

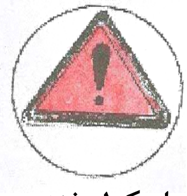
دپام کولو نښه

د نه تم کېدو نښه

د بس د تم ځای نښه

د موټرو د تم ځای نښه

د زده کوونکو فعالیتونه:

- زده کوونکي دې لوست په لوړ آواز ولولي.
- زده کوونکي دې په خپلو ګروپونو کې د ترافیکي اشارو د ګټو په هکله له یو بل سره خبرې وکړي او بیا دې د هر ګروپ یو کس د ټولګي مخې ته راشي د ترافیکي اشارو په هکله دې نورو ته معلومات ورکړي.
- په خپلوکتابچوکې د لاندې چوکاټ انځور او نښې وکاږئ او بیا یې نومونه له مناسبو انځورونو سره د کرښې په واسطه ونښلوئ؟

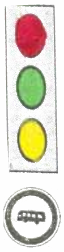

شین

سور

ژیړ

د بس تم ځای

کورنۍ دنده:

- زده کوونکي دې د سور، شین او زیړ کلمې په لنډو جملو کې وکاروي.

شپږ ویشتم لوست

رښتیا ویل

موخه: زده کوونکي د رښتیا په ارزښت او ګټو پوه او رښتیا ویل د ځان عادت وګرځوي. د دروغو په زیانونو باندې هم وپوهېږي.

پوښتنې:

١. آیا رښتیا ویل ښه او غوره کار دی؟
٢. تاسو پوهېږئ رښتیا ویونکوته خلک په کومه سترګه ګوري؟
٣. خلک ولې د دروغجن سړي په خبرو باندې باور نه کوي؟

هغه څه چې په خلکو کې د انسان عزت او اعتبار ساتي، هغه رښتیا ویل او له دروغو څخه ډډه کول دي. لکه چې وایي هر اوم شی پخېږي، خو انسان چې خام شي بیا نه پخېږي. دلته د انسان له خامۍ څخه مطلب دروغ ویل او د خلکو نه باوردی. که څوک یو ځل په دروغومشهور شو، نود هغه بیا رښتیا خبرې هم څوک نه مني او باور ورباندې نه کوي. څه ښه وایي چې د مرغلرې یو آب دی او چې آب ترې تویې شي بیا هېڅ ارزښت نه لري. د انسانانو عزت او درناوی هم دهغو په ښو او لوړو کړو وړو کې دی. په دروغو سره یې لکه د مرغلرې آب تویېږي.

د دروغجن سړي په مینه او دوستۍ هم څوک باور نه کوي. همدغه سبب دی چې دروغجن سړی دوست نه شي پیدا کولی. وګورئ د یوه چرګ په بانګ باندې خلک له خوبه را پاڅېږي او باور ورباندې کوي، خو د دروغجن سړي په لوړه او قول څوک باور نه کوي. نو ویلی شو چې دروغجن سړی په ټولنه کې هېڅ قدر او اعتبار نه لري. دروغ ویل ډېر ژر څرګندېږي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

په دې اړه يو متل دی چې (د دروغو مزل لنډ دی). که څوک غواړي چې په ژوند کې بريالی شي، خلک ورباندې باور ولري، نو په کارده چې تل رښتيا ووايي او ځان په رښتيا ويلو عادت کړي.

نوګرانو زده کوونکو! تاسو هم تل له خپلې کورنۍ او نورو ټولو خلکو سره رښتيا واياست او رښتينې چلند وکړئ. چې د خلکو د اعتبار وړ وګرځئ.

لغتونه او معناګانې:

خام :	اومه
ډېره :	ځان ساتل
څرګندېږي :	معلومېږي

د زده کوونکو فعاليتونه:

- زده کوونکي دې د لوست متن په لوړ آواز ولولي.
- د لاندې چوکاټ له کلمو څخه د جملو تش ځايونه ډک او په خپلو کتابچو کې يې وليکئ.

اعتبار،	دي،	نه مني،	مرغلره

– هغه څه چې په خلکو کې د انسان عزت او ______ ساتي، هغه رښتيا ويل او له دروغو څخه ځان ساتل ______.

– که څوک يو ځل په دروغو مشهور شو، د هغه رښتيا خبره هم بيا څوک ______.

– خبره او وينا هم لکه ________ ده.

کورنۍ دنده:

زده کوونکي دې لاندې کلمې په خپلو کتابچو کې په لنډو جملو کې وکاروي.

(اومه، ارزښت، رښتيا)

(c) ketabton.com: The Digital Library

روغتیا

موخه: چې زده کوونکي د روغتيا ساتنې په ګټو او ارزښتونو پوه شي. خپل بدن پاک وساتي او د دې شعر د لوستلو او ليکلو مهارتونه تر لاسه کړي.

پوښتنې:

۱. د تاسو په فکر که څوک خپل بدن تل پاک وساتي د هغه روغتيا به څرنګه وي؟

۲. د روغتيا دساتنې په برخه کې موږ بايد څه وکړو؟

۳. که چېرې خپلې روغتيا ته پاملرنه ونه کړو څه به پېښ شي؟

زمـا روغتيا خوښه ده — تازه هوا خـوښه ده
لوبې مستي کـومـه — زما ښکلا خوښه ده
ځکه ځان پاک ساتمه — حد د خوراک ساتمه
ځان له مچانو ساتـم — ځان له بـدانو ساتم
مچ مېکروبونه راوړي — ځان له ټـګانو ساتم
ځکه خوشحاله يـمه — خلاص له جنجاله يمه

ارواښاد غلام حضرت روغمن

(c) ketabton.com: The Digital Library

د زده کوونکو فعالیتونه:

- لوست یو د بل په مرسته ولولئ!
- زده کوونکي دې دخپل ځان د پاکوالي په اړه په وار سره خبرې وکړي.
- زده کوونکي دې (د روغتیا، هوا، ښکلا، پاک، خوراک، خوشحاله)کلمې

په خپلو کتابچو کې په تورو باندې واړوي.

لکه ر ــ و ــ غ ــ ت ــ ی ــ ا (روغتیا)

کورنۍ دنده:

– زده کوونکي دې په خپلو کتابچو کې لاندې کلموته لنډې جملې جوړې کړي.

– روغتیا– هوا – پاک

(c) ketabton.com: The Digital Library

د چاپېریال د پاکوالي ساتنه

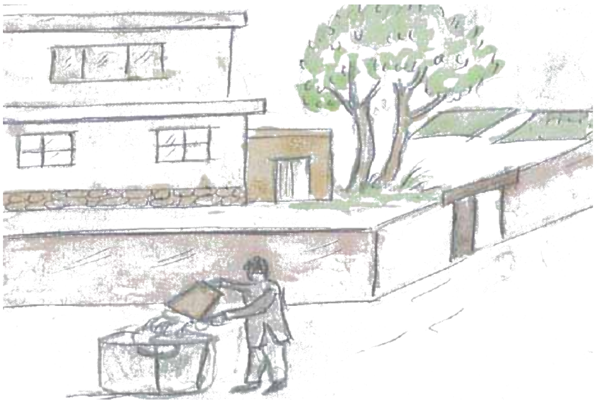

موخه: د خپلو د ځای پېژندل، د نویو کلمو په معنا پوهېدل اوددغه متن سم لوستل اوسم لیکل دي.

پو ښتنې:

۱. ستاسو په نظر که د خوړو او میوو پوستکي په ټاکلي ځای کې وانه چول شي څه پیښېږي؟

۲. د چټلیو د مخنیوي په خاطر باید کوم ټکي په پام کې ونیسو؟

که غواړو چې روغتیا مو ښه وي او ناروغه نشو څه باید وکړو؟ د خپل ځان، کورنۍ ، او د چاپېریال پاکوالي ته باید ډېره پاملرنه ولرو. هر کله چې غواړو خواړه او مېوې وخورو، لومړی خواړه او مېوې باید په پاکو اوبو ومینځو او بیا یې وخورو چې ناروغه نشو. همدا راز د مېوو اودخوړو پوټکي باید په ټاکلیو اومناسبوځایونوکې واچوو. که چېرې د خوړو پوټکي په لارې واچوو، نه یوازې دا چې په دې کارسره زموږ د چاپېریال پاکوالی کمېږي، بلکې دا کار بیا د ډېرو ناروغیو لامل هم ګرځي. نو په کار دا ده چې تل دخپل چاپېریال پاکوالي ته پاملرنه وکړو.د مېوو د پوټکو او د نورو شیانو د بې ځایه اچولو څخه ډډه وکړو، ترڅو دژوند چاپېریال مو پاک او روغتیا مو تل په برخه وي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

لغتونه او معناګانې:

چاپېريال :	شاوخوا
پوټکي :	د مېوو پوستکي

د زده کوونکو فعاليتونه:

- د لوست متن يو له بل سره ولولئ!
- زده کوونکي دې يو بل ته دلوستل شوي متن څو جملې املاء ووايي.
- زده کوونکي دې په خپلو کتابچو کې د پوستکي، مېوې، روغتيا، کلمې پـه تورو باندې واړوي.
- څو زده کوونکي دې په خپل وار د خځلو د بې ځايه اچولو په اړه خبرې وکړي.

کورنۍ دنده:

- زده کوونکي دې په خپلو کتابچو کې د متن لوستل شوې برخه په ښکلي خط سره وليکي.

نه ویشتم لوست

زمونږ چاپېریال

موخه: چې زده کوونکي خپل چاپېریال وپېژني، د چاپېریال د لوبو میدانونو، ساعت تېري وسایلو په ساتلو او ارزښت پوه شي او دا متن سم ولولي او سم يې ولیکي.

پو ښتنې:

۱. ستاسو په نظر چاپېریال څه ته وايي؟
۲. خدای (ج) زمونږ په چاپېریال کې کوم شیان زمونږ د ګټې لپاره پیدا کړي دي؟
۳. تاسې په خپل کلي کې د لوبو کولو لپاره پارک او د لوبو وسایل لرئ؟
۴. تاسې د خپل کلي یا چاپېریال ساتنې ته څه ډول پاملرنه کوئ؟

په کوم ځای کې چې مونږ ژوند کوو. هغه د چاپېریال په نوم یادیږي. زمونږ په چاپېریال کې خاورې، ډبرې، اوبه، ونې، بوټې، غلې، مېوې،څاروي، او الوتونکي شته دي. دا ټول شیان خدای (ج) زمونږ د ګټې اخیستنې لپاره پیدا کړي دي. ترڅو له دغو ټولو نعمتونو څخه سمه ګټه واخلو. نو مونږ ته لازمه ده چې د خپل چاپېریال سمسورتیا او پاک ساتنې ته ډېره پاملرنه وکړو. ځکه چې په طبیعت کې دا ټول شیان ځانګړې ښه والي او ارزښتونه لري. په چاپېریال کې ونې او ګلان هوا پاکه او ستره ساتي. د پاکې هوا تنفس کول بدن ته ګټه رسوي او انسان له ناروغیو څخه ژغوري.

همدا راز باید په ټاکلي وخت سره ونو او ګلانو ته اوبه ورکړو. دهغو پالنه وکړو او پرې نږدو چې څوک يې ښاخونه مات کړي.

سربېره پر دې هغه دلوبو وسایل چې په پارکونوکې زمونږ د لوبو او دچاپېریال د ښایست لپاره دي په سمه توګه ترې کار واخلو،او ورته

(c) ketabton.com: The Digital Library

زيان ونه رسوو، ښه زده کوونکي تل د خپل چاپېريال په ساتنه کې ښه پاملرنه کوي او له خپل چاپېريال څخه په سمه توګه ګټه اخلي.

د زده کوونکو فعاليتونه:

- په خپلو ګروپونو کې د لوست متن ولولئ. او د پارکونو، د لوبو د شينو ځايونو څخه د سمې ګټې اخيستو په اړه له يو بل سره خبرې وکړئ او بيا د هر ګروپ يو تن دې د ټولګي مخې ته راشي او د چاپېريال په اړه دې خپل معلومات نورو ته وړاندې کړي.

- د لاندې چوکاټ د جمع کلمو مفرد شکل د کلمو ترڅنګ په خپلو کتابچو کې وليکئ.

جمع	مفرد
ډبرې	ډبره
ونې	
مېوې	
نعمتونه	

کورنۍ دنده:

- له لاندې کلمو څخه هغه کلمې په ګوته کړئ چې زموږ په چاپېريال کې پيدا کېږي او بيا يې په خپلو کتابچو کې وليکئ! (څاروي، تېږې خاوره، اوبه، ونې، ځمکه، ډبر، ټول)

(c) ketabton.com: The Digital Library

دیرشم لوست

د سګرټ څکولو زیانونه

موخه: د سګرټو په زیانونو پوهېدل، ځان ترې ساتل او ددې متن لوستل او لیکل دي.

پو ښتنې:

۱. څه فکر کوئ چې سګرټ څکول کومې ناروغۍ رامنځ ته کوي؟

۲. څوک چې سګرټ څکوي د هغو روغتیا به څرنګه وي؟

۳. ویلی شئ چې د ناروغیو تر څنګ د سګرټ څکول نور کوم زیانونه لري او خلک ولې ترې کرکه کوي؟

سګرټ څکول د انسان لپاره زیان لري. سګرټ څکول د سږو او زړه لپاره ډېر خطرناک دي. هغه څوک چې سګرټ څکوي ډېر ژر به د زړه او سږیو په ناروغیو اخته شي، داسې کسان تل ټوخېږي. سګرټ نه یوازې دا چې روغتیا لپاره ضرر رسوي، بلکې اقتصادي تاوان هم لري او پیسې پرې مصرف کېږي. همدا راز د سګرټو په څکولو کې نورو خلکو ته هم زیان رسېږي، دا ځکه هغه لوګی چې د سګرټ څکوونکي له خولې څخه راوځي نورو ته هم تاوان رسوي. همدا راز که چېرې امېندواره ښځه سګرټ وڅکوي ماشوم ته یې هم د زیان رسېدو امکان شته. نو لازمه ده هغه څوک چې سګرټ څکوي ځانونه دې ترې په کلکه وژغوري.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د زده کوونکو فعالیتونه:

- یو د بل په مرسته د لوست متن ولولئ. او بیا دې څو زده کوونکي د ټولګي مخې ته په وار سره راشي او د سګرټ څکولو د زیانونو په اړه دې خبرې وکړي.
- د لاندې کلمو مناسبه معنا له چوکاټ څخه وټاکئ او د کلمو تر څنګه یې په خپلو کتابچو کې ولیکئ.

الف:سږي: ________

ب: زیان: ________

ج:ماشوم: ________

کوچنی
تاوان
ششونه

کورنۍ دنده:

- زده کوونکي دې په خپلو کتابچو کې د سګرټ، روغتیا، ضرر، کلمې په لنډو جملو کې وکاروي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

چرچرک او مېږی

موخه: د وخت بې کاره تېرولو په زیانونو پوهېدل، له وخت څخه په سمه توګه ګټه اخیستل او ددې کیسې لوستل او لیکل دي.

پو ښتنې:

۱. آیا تاسې خپل وخت بیکاره تېروئ او که په کار او زیار کې یې تیروئ؟

۲.ستاسو په نظر خپل وخت بې ځایه تېرول څه زیان لري؟

۳.ستاسو په فکر څوک چې په خپلو کارونو کې زیار باسي ژوند به یې څه ډول وي؟

یوه مېږي په اوړي کې ډېر زیار ایسته. ده به د ژمي لپاره خواړه برابرول، چرچرک د ونې په ښاخ ناست و او سندرې یې ویلې، په دې وخت کې یې مېږی ولید،نو داسې یې ورته وویل: (ای ملګریه! څومره زیار باسې؟) مېږي ورته وویل:(څه، څه ته دې خپلې سندرې وایه، ما پرېږده چې خپل کار وکړم) چرچرک سندرې ویلې او په خوښۍ یې شپې او ورځې تېرولې. ژمی را ورسېد او چرچرک چې خواړه نه درلودل، نو له مېږي څخه یې خواړه وغوښتل. مېږي ورته وویل:(تا خو د کار وخت په سندرو او ترانو تېر کړ او ما په ډېره خوارۍ د ژمي لپاره خواړه را ټول کړل). چرچرک په دې خبره غلی شو. مېږي بیا ورته وویل: (څرنګه چې په اوړي کې دې سندرې ویلې، اوس نڅا کوه!).

(c) ketabton.com: The Digital Library

د زده کوونکو فعالیتونه:

- په خپلو ګروپونو کې متن ولولئ!
- د متن په مطلب له یو بل سره خبرې وکړئ او بیا دې دهر ګروپ یو تـــن د ټولګي مخې ته راشي د متن د مطلب په اړه دې خبرې وکړي اوهـــم دې د کېسې لنډیزخپلو ټولګیوالو ته ووایي.
- د چوکاټ د ورکړل شویو کلمو هم معنا کلمې د کرښې په واســطه ســره ونښلوئ او په خپلو کتابچو کې یې ولیکئ.

اوړی	تیارول
زیار	بدلې
سندرې	زحمت
برابرول	دوبی

(بېلګه: برابرول ← تیارول)

کورنۍ دنده:

– زده کوونکي دې په خپلو کتابچو کې د لاندې جملو تش ځایونه د قوسونو په مناسبو کلمو سره ډک کړي.

الف: په ا وړي کې یو ــــــــــ ډېر زیار ایسته. (مېږي، مچۍ)

ب: چرچرک ــــ ویلې او په خوښۍ یې شپې او ورځې تېرولې. (سندرې، بدلې)

(c) ketabton.com: The Digital Library

د غاښونو ساتنه

موخه: دمتن سم لوستل، ليکل، د غاښونو د روغتيا په ارزښت او ګټو پوهېدل دي.

پوښتنې:

۱. روغ او جوړ غاښونه څه ګټې لري؟
۲. تاسې د خپلو غاښونو د ساتنې لپاره بايد څه وکړئ؟
۳. په غاښونو باندې د کلکو شيانو ماتول کوم زيانونه لري؟

د ملالۍ غاښ خوږېده پلار يې د غاښونو کلينيک ته بوتلـــه. ډاکتـــر چې کله د ملالۍ غاښونه وليدل نو پوښتنه يې ترې وکړه: (په غاښونو دې څه مات کړي دي؟ ملالۍ ځواب ورکړ: پرون مې بادام پرې ماتول چې پاسنی غاښ مې په درد شو. ډاکتر ورته وويل: (هېڅکله په غاښونو کلک شيان مه ماتوه، ځکه د کلکو شيانو ماتول غاښونه زيانمن کوي، غاښونه د خوړو د ژولو لپاره يوه ډېره ارزښت ناکه وســيله ده، کــه غاښونه مو روغ نه وي خواړه نشو ژوولی.

موږ بايد دخپلو غاښونو ښه ساتنه وکړو.) ډاکتر بيا تــرې وپوښتـــل: غاښونه پرې مينځې؟ ملالۍ ځواب ورکړ (هو، هره شپه مخکې له ويده کېدو څخه يې مينځم.) بيايې ملالۍ ته وويل: ډېر ښه، نو موږ ته په کار دي چې د خپلو غاښونو ښه ساتنه وکړو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

او پلار ته يې وويل چې د دغې نسخې درمل واخله او په وخت سره دې مخکې له ډوډۍ خوړلو څخه وخوري. پلار يې د ډاکټر له لارښوونې څخه ډېر خوشحال شو اوخپلې لور ته يې وويل: د ډاکټرصاحب لارښوونې همېشه په پام کې ونيسه، ترڅو د غاښونو په ناروغۍ اخته نه شې.

د زده کوونکو فعاليتونه:

- په خپلو ګروپونو کې متن ولولئ او د غاښونو دارزښت په اړه له يو بل سره خبرې وکړئ او بيا دې د هر ګروپ يو تن د ټولګي مخې ته راشي او د خپلو غاښونود ارزښت په اړه دې معلومات وړاندې کړي.
- لاندې کلمې په خپلو کتابچو کې وليکئ او بيا يې په لنډو جملو کې وکاروئ
  (غاښونه– کلک شيان – مينځم)

کورنۍ دنده:

- زده کوونکي دې په خپلو کتابچو کې د لوست د متن له مخې څلور کرښې وليکي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د ملاريا ناروغي

موخه: د متن لوستل، ليکل او د زده کوونکو پوهېدل، چې د ملاريا ناروغي د ماشـــی د چيچلو په وسيله انسان ته لېږدول کېږي. او د مخنيوي لپاره يې بايد ولاړې او ناپاکه اوبه له منځه يوړل شي.

پوښتنې:

۱. د ملاريا ناروغي څه ډول ناروغي ده؟
۲. دا ناروغي له څه شي څخه انسان ته پيدا کېږي؟
۳. مخکې له دې چې څوک د ملاريا په ناروغۍ اخته شي، څه ډول بايـد له هغې څخه ځان وساتي؟

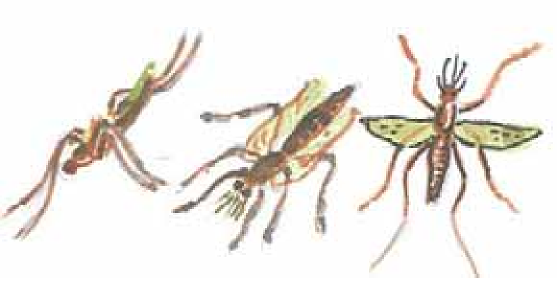

د ملاريا نـــاروغي د مياشـــي د چيچلو په وسيله انسان تـــه لېږدول کېـــږي. دا ماشـــې د انافيل په نامه يادېږي چې پـــه ولاړو اوبو، ډنډونو، تودو سيمو کې ژوند کوي. هلته هګۍ اچوي، د ملاريا ناروغي په اوړي او منې کې ډېره زياته وي. د ملاريا د مياشې له چيچلو څخه وروسته په ناروغ سړه او توده تبه راځي او کله کله زړه بدي هم لري.

که دا تبه همېشنۍ شي، نو د ډېرو نورو ناروغيو لامل ګرځي پـــه دې ناروغي کې د وينې کمښت منځ ته راځي. نو ګرانو زده کوونکو! موږ ته په کار ده چې د امکان په صورت کې د ناولو او چټلو اوبو ډندونه له منځه يوسو او مخنيوی يې وکړو.

د کوروڼو کړکيو ته بايد جالۍ ونيسو. او د شپې له خوا بايد په پشه خانو کې ويده شو. که چېرې څوک په دغې ناروغۍ اخته شي بايد ډېر

(c) ketabton.com: The Digital Library

ژر اړوندو کلينيکونو ته ورشي ځکه دا خطرناکه ناروغي د نه درملنې په صورت کې د نورو ډېرو ناروغيو او حتی د مړينې لامل ګرځي.

مآخذ: افغان اساسي قابليتونه، پښتو لپاره د زده کړې لازمي مواد

د زده کوونکو فعاليتونه:

- متن ولولئ او د ملاريا د تبې په هکله يو له بل سره خبرې اترې وکړئ بيا دې د هر ګروپ يو تن د ټولګي مخې ته راشي او د ملاريا د ناروغۍ په هکله دې خپل معلومات وړاندې کړي.
- په خپلو کتابچو کې د لاندې چوکاټ دکلمو متضاد شکل د کرښې په وسيلې سره ونښلوئ.

وروسته	مړګ
ژوند	لږ
ډېر	سوړ
تود	ډېربښت
کمښت	وړاندې

کورنۍ دنده:

- زده کوونکي دې د لاندې جملو تش ځايونه د قوسونو په مناسبو کلمو سره ډک کړي.

الف: د ملاريا تبه د مياشې د چيچلو په وسيله انسان ته ______. (لېږدول کېږي، پيداکېږي)

ب: د ملاريا ______ په اوړي او منې کې ډېره وي. (ناروغي، چيچل)

(c) ketabton.com: The Digital Library

هېوادنۍ مينه

موخه: له هېواد سره د زده کوونکو د مينې او هغه ته د خدمت کولو د ذهنيـــت وده او پياوړتيا. او د دې متن سم لوستل او سم ليکل دي.

پوښتنې:

١. په پورتني انځور کې څه شی وينئ؟ خبرې پرې وکړئ!

٢. زموږ د هېواد نوم څه دی؟

٣. هېواد ولې پر موږ ګران دی؟

هېواد زموږ د ټولو افغانانو ګډ کور دی. او په دې کور کې ژوند کوو. د هېواد د پاکې او سوتره هوا څخه ګټه اخلو او په نعمتونو يې زمـــوږ بدن وده کوي.

د هېواد اوبه، لمر، هوا، خاوره، غرونه او ټول طبيعت يې د خپل تن په شان را باندې ګران او د زړه مينه ور سره لرو. خو دا مينه يوازې پـــه ويلو سره نه، بلکې په دې لاره کې عمل د رښتيانۍ مينې ښه ثبـــوت کيدلی شي. هېواد له موږ نه کار غواړي چې په رښتينې توګـــه خپلـــو هېوادوالو ته خدمت وکړو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

نن چې موږ زده کوونکي يو، د خپلې مينې د پوره ثبوت لپاره هم بايد خپل درسونه ښه زده کړو، د خپل ګران هېواد او خلکو لپاره د کار او خدمت وړ وګرځو او په راتلونکي کې د دې وړتياوو په اساس وکړی شو چې خپل دا وران او ويجاړ هېواد ودان کړو.

د زده کوونکو فعاليتونه:

- په خپلو ګروپونو کې متن ولولئ!
- د لاندې کلمو هم معنا له چوکاټ څخه پيدا کړئ او د کلمو تر څنګ يې په خپلو کتابچو کې وليکئ!

الف: هېواد______وطن___

ب: ګټه __________

ج: وده __________

د: ويجاړ__________

نمو
فايده
وطن
وران

کورنۍ دنده:

- د لاندې جملو تش ځايونه د قوسونو په مناسبو کلمو سره ډک کړئ او په خپلو کتابچو کې يې وليکئ!

هېواد زموږ د ټولو افغانانو ګډ کور______.   (دی، ده)

د هېواد اوبه، لمر، هوا او خاوره را باندې ګران______.   (دي، لري)

(c) ketabton.com: The Digital Library

پنځه دېرشم لوست

د غزني ښار

موخه: د متن لوستل، ليکل او د خپل هېواد د غزني د تاريخي نښو نښانو پېژندل دي.

پو ښتني:

۱. تاسو ته د خپل هېواد تاريخي ځايونه معلوم دي ؟ نومونه يې واخلئ؟

۲. د غزني په ښارکې د تاريخي ځايونو نښې نښانې مو ليدلې دي؟

غزنی زموږ د ګران هېواد افغانستان ډېر لرغونی ښار دی، غزنی د اسلام د سپېڅلي دين له راتګ سره په لومړيو وختونو کې د غزنويانو د پاچاهۍ مرکز و، دا ښار د سلطان محمود غزنوي له خوا اداره کېده، سلطان محمود غزنوي نه يوازې يو ځواکمن پاچا و، بلکې د هنرونو ښه پالونکی هم و، هغه د غزني ښار له پوهانو او هنرمندانو څخه ډک کړی و.

د غزني په ښار کې د لرغونو آثارو نښې نښانې لا تر اوسه هم پاتې دي له هغو څخه دوه ستر منارونه دي چې د کابل او غزني د سړک په غاړه اوس له خپلو تاريخي وياړونو سره ولاړ دي.

همدا راز يوه مانۍ او د هغه وخت د سرتېرو د استوګنځيو نښې نښانې هم ليدل کېږي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د زده کوونکو فعالیتونه:

- په خپلو ګروپونو کې دې متن ولولي او د لوست د مطلب په اړه دې یو د بل سره خبرې وکړي. بیا دې د هر ګروپ یو تن د ټولګي مخې ته راشي او د غزني د ښار په هکله دې معلومات ورکړي.
- د لاندې چوکاټ هم معنا کلمې په خپلوکتابچوکې یو له بل سره په مناسبو کلمو ونښلوئ!

لرغونی	قصر
څواکمن	غښتلی
مانۍ	پخوانی

کورنۍ دنده:

زده کوونکي دې د لاندې جملو تش ځایونه د قوسونو په مناسبو کلمو سره په خپلو کتابچو کې ډک کړي.

الف: غزنی زموږ د ګران هېواد افغانستان یو ______ ښار دی. (لرغونی، زوړ)

ب: د غزني په ښار کې د لرغونو ______ نښې نښانې لا تر اوسه هم پاتې دي.(هنر، آثارو)

(c) ketabton.com: The Digital Library

دوه اخترونه

موخه: چې زده کوونکي د کوچني او لوی اختر په هکله معلومات ترلاسه کړي او دا متن سم ولولي او سم يې وليکي.

پو ښتنې:

۱. په انځور کې څه شی وينئ؟ خبرې پرې وکړئ!
۲. پوهېږئ چې زموږ خلک په کال کې څو اخترونه لري؟
۳. ستاسو په فکر خلک ولې په اخترونو کې خوشحالي کوي؟

مسلمانان په کال کې دوه اخترونه لري، يو يې کوچنی اختر دی، چې د روژې د مياشتې په پای ته رسېدو سره رارسېږي او دويم يې لوی اختر دی.

په اخترونو کې خلک نوي کالي اغوندي. ښځې، پېغلې او ماشومان خپل لاسونه سره کوي، ځوانان او سپين ږيري د اختر د لمانځه لپاره جوماتونو ته ځي، هلته د اختر لمونځ کوي. همدا رنګه په لوی اختر کې زموږ هغه خلک چې اقتصادي توان او وس ولري په دغو ورځو کې د پسونو، سېرليو او نورو څارويو په حلالولو سره قرباني کوي او ځينې خلک په ګډه د غوايانو په حلالولو سره په قرباني کې برخه اخلي. چې د هغو يوه برخه غوښه په خپلو خپلوانو، ګاونډيانو او بې وزلو خلکو وېشي. په اخترونو کې خلک يو بل ته مبارکي وايي او يو د بل کورونو ته ځي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د زده کوونکو فعالیتونه:

- زده کوونکي دې متن په خپلوګروپونوکې له يو بل سره ولولي او د مـــتن د مطلب په اړه دې خبرې وکړي.
- د جملو تش ځايونه دې په قوسونو کې په مناسبو ليکل شووکلمو ډک کړي!

په کوچني اختر کې خلک نوي کالي __________.   (اغوندي، نه اغوندي)

ښځې، پيغلې او ماشومان خپل لاسونه سره ________.   (کوي، کوو)

سپين ږيري او ځوانان د اختر د لمانځه لپاره جوماتونو ته _____.   (ورځي، نه ځي)

هغه خلک چې وس او توان لري په دغو ورځو کې _____کوي .(قرباني، خيرات)

کورنۍ دنده:

زده کوونکي دې د (کوچنی، اختر، لوی) کلمې په لنـــډو جملــوکې وکاروي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

اووه دېرشم لوست

د تګ راتګ وسيلې

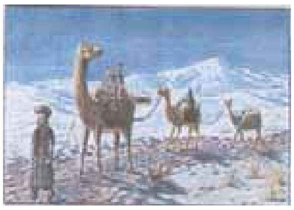

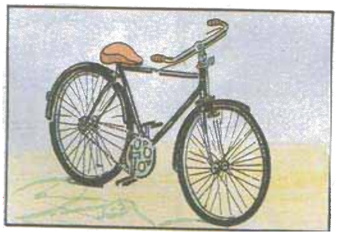

موخه: د تګ او راتګ د وسيلو پېژندل، په ارزښت او ګټو يې پوهېدل او ددې لوست سم لوستل او ليکل دي.

پو ښتنې:

۱. په انځورونو کې څه وينئ؟

۲. ستاسو په فکر موږ د تلو او راتلو لپاره څه شي ته اړتيا لرو؟

۳. د کلي او بانډو خلک خپل بارونه او مالونه په څه شي وړي او راوړي؟

د يوه هېواد د پرمختګ لپاره د ډېرو نورو شيانو په څنګ کې د وړلو او راوړلو وسېلو ته هم اړتيا ده. ځکه چې د خلکو ټولې اړتياوې په يوه وخت او يوه ځای کې نه پوره کېږي. هغوی ځينې وختونه نورو ځايونو ته ځي يا د نورو ځايونو څخه خواړه او د اړتيا وړ شيان خپلو سيمو او کلو ته راوړي.

چې د دې کار د تر سره کولو لپاره دغو وسايلو ته اړتيا پيدا کوي لکه موټرونه، لارۍ، ګاډۍ، بايسکلونه، او همدا راز د ځينو څارويو لکه آس، اوښ، کچر، خر او نورو څخه هم د بار وړلو لپاره ګټه اخلي خپلې ستونزې او اړتياوې پرې لرې کوي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د زده کوونکو فعالیتونه:

- د لوست متن له یو بل سره ولولئ. او نوي کلمې معنا کړئ!
- ځو زده کوونکي دې د بار وړونکو وسپلو نومونه د ټولګي په مخ کې واخلي.
- د لاندې چوکاټ د مفردو کلمو څخه د جمع کلمې جوړې او په خپلو کتابچو کې یې ولیکئ!

مفرد	جمع
آس	اسونه
اوښ	
کچر	
موټر	

کور نۍ دنده:

لاندې کلمې په جملو کې وکاروئ! او په خپلو کتابچو کې یې ولیکئ.

آس، موټر، کچر، بایسکل

(c) ketabton.com: The Digital Library

اته دېرشم لوست

جرګه

موخه: جرګه و پېژني، په دې پوه شي چې شخړې او ستونزې په جرګو اوارېږي او هم د متن سم لوستل اوسم ليکل دي.

پو ښتنې:

۱. ستاسو په نظر جرګه څه ته وايي؟

۲. زموږ خلک خپلې ستونزې څه ډول اواروي؟

زموږ خلک خپلې ستونزې د جرګو له لارې اواروي. افغانانو ته دا پخوانی دود له نيکونوڅخه پاتې دی چې زموږ خلکو د غه منل شوی دود له پخوا څخه تر نن ورځې پورې پاللی دی. کله چې په ولسونو کې کومه ستونزه راپيدا شي، نو بيا جرګې جوړوي او خپلو ستونزو ته د جرګو په مرسته د حل لارې لټوي. جرګې ځانګړي قوانين لري. په دې غونډو کې د قوم هغه سپين ږيري او مشران راټولېږي چې ټولو ته منلي وي. جرګه کوونکي په يوه ټاکلي او ځانګړي ځای کې راغونډېږي، اړوندو ستونزو باندې خبرې کوي او په پای کې خپله عادلانه پرېکړه اعلانوي. زموږ خلک د جرګو پرېکړو ته په درنه سترګه ګوري او هغه مني.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د زده کوونکو فعالیتونه:

- متن دې ولولي او په خپلو ګروپونوکې د متن د مطلب په اړه له یو بل سره خبرې وکړي او بیادې د هر ګروپ یو تن د ټولګي مخې ته راشي او د متن د مطلب په اړه دې خبرې وکړي.
- زده کوونکي دې د لیکل شوو کلمو لپاره د هغو مترادفې کلمـــې پـــه چوکاټ کې پیدا او دکلمو تر مخې دې په خپلو کتابچو کې ولیکي.

الف: جرګه:ــ دروغې جوړې غونډه

ب:ستونزې: ________

ج: سپیڅلی: ________

د: ځانګړې: ________

هــ: پریکړه: ________

فیصله
روغه جوړه
مشکلات
پاک
خاص

کورنۍ دنده:

زده کوونکي دې د جرګه، پریکړه، روغه جوړه کلمې په لنډو جملو کې وکاروي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

وزلوبه (بزکشي)

موخه: د متن لوستل، ليکل د بزکشي د لوبې پېژندل او ددې لوبې په هکله معلومات تر لاســه کول دي.

پو ښـتنې:

۱. آيا تاسو په کوم ځای کې وزلوبه ليدلې ده؟
۲. څوک د وزلوبې په اړه خبرې کولی شي چې دا لوبه په څه ډول تر سره کېږي؟
۳. دغه لوبه زموږ د هېواد په کومو ولايتونو کې تر سره کېږي؟

وز لوبه زموږ د خلکو ډېره لرغوني او په زړه پورې لوبه ده. دا لوبه زموږ د هېواد په شمالي ولايتونوکې ډېره دود ده. په دې لوبه کې هغه مهارت لرونکي سپاره ګډون کوي چې خپل اسونه يې د دې لوبې لپاره په خاصو مهــارتونو سره روزلي وي. دوی په دوو ډلو وېشل کېږي او په بېلوبېلو نومونو يادېږي.

د وزلوبې د ميدان په مرکزي برخــه کې يو ټاکلی ځای په پام کې نيــسي چې د حلال د دايرې په نوم يادېږي. حلال شوی خوسکی يا وزه په دغــې دايرې کې اچوي. د بزکشی لوبــه د حلال له دايرې نه پيل، بيا پــه يــوې بشپړې دورې سره چې له يــوه بــل ټاکلي ځای څخه را څرخېږي. دوه ځلې خوسکی بايد د حلال دايــرې تــه ورسوي او هلته يې وغورځوي په دې توګه هر ټيم چې په دغه لوبه کې نسبت نورو ته زيات فعاليت سرته ورسوي هغه ډله د لوبې ګټونکي بلل کېږي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دا لوبه زمونږ د هېواد په زياتو ولايتونوکې هر کال د خپلواکۍ د جشن په وياړ تر سره کېږي. خلک د ننداړې لپاره هلته ورځي او همدا راز د کابل په ښارکې هم هرکال د جشنونو او نورو خوشحاليو په ورځو کې ترسره کېږي.

لغتونه اومعناګانې:

لرغونی :	ډېر قديمي
ګټونکی :	وړونکی
غښتلی :	قوی
وياړ :	افتخار
دود :	رواج
پيل :	شروع
ننداره :	سيل او کتل

د زده کوونکو فعاليتونه:

- زده کوونکي دې متن ولولي او بيا دې د لوست د اصلي مطلب په هکله يود بل سره خبرې وکړي وروسته دې د هر ګروپ يو تن راشي او د وزلوبې په اړه دې معلومات ورکړي.
- د لاندې جملو تش ځايونه دې د چوکاټ په مناسبو کلمو ډک کړي او په خپلو کتابچو کې وليکي.

شمالي
لرغونی

الف: د بزکشۍ لوبه زمونږ د خلکو يوه ډېره _______ لوبه ده.

ب: دا لوبه زياتره د هېواد په _______ ولايتونو کې ډېر دود لري.

کورنۍ دنده:

– زده کوونکي دې لاندې کلمې په لنډو جملوکې وکاروي او په کتابچو کې دې وليکي.

وزلوبه، هېواد، ټيم، جشن

(c) ketabton.com: The Digital Library

خلوېښتم لوست

د اوړي موسم

موخه: د اوړي دموسم پېژندل، د اوړي په موسم کې د هوا، مېوو او غلو دانو د پخېدو پــه هکله پوهېدل. د متن لوستل او ليکل دي.

پو ښـتنې:

۱. اوړی د کال څووم موسم دی او کومې مياشتې په کې شاملې دي؟
۲. په اوړي کې کومې غلې او دانې پخېږي؟
۳. په اوړي کې ولې مېوې او دانې پخېږي؟

اوړی د کال دويم موسم دی، دا موسم هم درې مياشــتې دی: (چنګــاښ، زمری او وږی) چې ځينې خلک ورته د سرطان، اسد او سنبلې مياشتې هــم وايي، د اوړي په موسم کې هوا ورو ورو تودېږي،چې دا تودوخه ډول ډول مېوې لکه ختکي، هندوانې، منې، ناک، شفتالو، زردآلو، آلوبــالو، انګــور، ګيلاس او همدا رنګه ټولې غلې دانې پخوي.چې زموږ د روغتيا او د ژوند د سمبالولولپاره په زړه پورې ګټې لري.

په دغه موسم کې بزګران د خپلو غلو او دانو په راټولولو پيــل کــوي او د پسرلي د موسم د خپل کار او زيار ګټې لاس ته راوړي او خپلې اړتياوې پوره کوي، ځينې بزګران او باغوانان د خپلو اړتياوو څخه زياتې مېوې او دانې د پلورلو لپاره بازارونو ته وړي او هلته يې خرڅوي او له پيسو څخه يې د ژوند نورې اړتياوې پوره کوي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

لغتونه او معناګاني:

موسم :	وخت، فصل
زيار :	زحمت

د زده کوونکو فعالیتونه:

- يو د بل په مرسته دې د اوړي د موسم متن ولولي او بيا دې څو زده‌کوونکي په وار سره د اوړي په هکله خبرې وکړي.
- د اوړي د مياشتو نومونو هم معنا کلمې دې له چوکاټ څخه پيدا کړي او د کلمو تر څنګه دې په خپلو کتابچو کې وليکي.

سنبله
اسد
سرطان

الف: چنګاښ: ________

ب: زمری: ________

ج: وږی: ________

کور نۍ دنده:

- زده کوونکي دې د لاندې جملو تش ځايونه په قوسونو کې د ليکل شوو مناسبو کلمو له مخې ډک کړي.
- الف: اوړی د کال ________ موسم دی. (دويم، لومړی)

ب: د اوړي په موسم کې هوا ورو ورو ________. (تودېږي، سړېږي)

باغوان

موخه: د باغوان د دندې د ارزښت او ګټو پوهېدل او د دغه متن لوستل ، ليکل او په متن کې ورته (مشابه) کلمو پېژندل دي.

پوښتنې:

١. تاسې پوهېږئ چې باغوان چاته وايي؟

٢. تاسو ويلی شئ باغوان کوم مهم کارونه سرته رسوي؟

کيسه:

يوه بڼوال يو بڼ درلود. هغه به هره ورځ د سهار له خوا ځيني شيان لکه لور، رمبی او بېل په لاس د باغ په لور روان و. باغوان به په باغ کې ډېر زيار ايسته. ښې مېوې لرونکې ونې يې پکې کښېنولې وې. ده به د ونو له بېخونو څخه بې کاره واښه لېرې کول. اوبه به يې ورکولې او يوه ګړۍ به يې له کار او خدمت څخه خلاصون نه و.

هرکال به يې له دغه باغ څخه ښه ناخه ګټه تر لاسه کوله او له دغې لارې به يې خپله ګوزاره په ښه توګه کوله. لږه موده وروسته باغوان مړ شو. د هغه زوی چې د خپل پلار څخه يې بېل ژوند کاوه د پلار ټول مال او باغ ورپاتې شو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

زوی يې په بې پروايي اوچړچو پيل وکړ. د لټۍ او بې پروايۍ له کبله د باغ غم خواري ترې پاتې شوه. اوبه به نه ورسېدې، نو د باغ ونې ورو ورو وچې او له ګټې څخه ولوېدې، دی اړ شو چې باغ او جايداد خرڅ کړي څه موده يې په هغو پيسو خپله ګوزاره وکړه، په پای کې هغه هم خلاصې شــوې. د خوارۍ او غريبۍ په کړاوونو اخته شو.

لغتونه او معناګانې:

چړچو	:	عيش يا مزې
ګړۍ	:	ساعت
بڼوال	:	باغوان

د زده کوونکو فعاليتونه:

- په خپلو ګروپونو کې متن ولولئ يو تن دې د ټولګي مخې ته راشي اود متن مطلب دې نورو ته د کيسې په توګه ووايي.
- د لاندې ورته (مشابه) کلمو لپاره په چوکاټ کې دوې معنا ګانې درکــړل شوي دي تاسې يې سمه معنا پيدا او د کلمو تر څنګه يې په خپلو کتــابچو کې وليکئ:

الف: لور:________

ب: لور: ________

ج: ببل: ________

د: ببل: ________

طرف، خوا
يوم
يوازې
د ربېدلو آله

کورنۍ دنده:

- زده کوونکي دې لاندې کلمې په جملو کې وکاروي او په خپلو کتــابچو کې دې وليکي.

لور، لور، ببل، ببل، باغوان

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

د ونو ګټې

موخه: زده کوونکي د ونو په ګټو او ارزښت وپوهېږي. د مېوو لرونکو او بې مېوو ونو په توپیر او ګټو وپوهېږي او لاندې متن ولولي او ویې لیکي.

پوښتنې:

۱. ستاسو په نظر، ونې کومې ګټې لري؟

۲. آیا تاسې په کور کې ونې لرئ، ویلی شئ چې څه ګټې لري؟

ونې د انسانانو په ژوند کې ډېرې ګټې لري، په هر ځای او سیمه کې چې ونې ډېرې وي د هغې سیمې هوا د روغتیا لپاره ډېره ګټوره ده. ټول انسانان، ځاروي او مرغان پاکې هوا ته ډېره اړتیا لري. ناپاکه او ګردجنه هوا د ناروغیو سبب ګرځي.

همدا راز په هغه ځای کې چې ونې ډېرې وي، دهغه ځای چاپېریال هم سمسور وي چې دسیمې سمسورتیا او پاکې د انسان د روغتیا سبب ګرځي.
همدا رنګه په سمسورو سیموکې ډېرې ونې د بادونو او سېلابونو د مخنیوي سبب ګرځي.

زموږ په هېواد کې د ونو ډېر ډولونه شته، چې یو ډول یې مېوه لرونکې ونې او بل ډول یې بې مېوې ونې دي. د مېوه لرونکو ونو ډېرې ښې ګټې د هغو مېوې

دي، سربېره په دې انسانان د بې مېوو ونوله لرګيو څخه د ژوند نورې اړتياوې پوره کوي.
د کورونو، کړکيو، دروازو، مېزونو، څوکۍ، الماریٔ او تر ټولو مهمه دا چې د سپين کاغذ په جوړولوکې ترې خورا ډېره ګټه اخيستل کېږي. همدا رنګه په ژمي کې هم د کورونو د تودولو لپاره ترې کار اخلي.

د زده کوونکو فعاليتونه:

- زده کوونکي دې په خپلو ګروپونوکې لوست ولولي.
- د ونو د ګټو په اړه دې په شفاهي توګه خبرې وکړي.
- لاندې کلمې دې په خپلوکتابچو کې وليکي او بيا يې په تورو واړوي.

(ونې– روغتيا– سپېڅلې– مېوې)

کورنۍ دنده:

– زده کوونکي دې په خپلو کتابچو کې د متن لوستل شوې برخه په ښکلي خط وليکي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

درې څلویښتم لوست

د وخت ارزښت

موخه: د وخت په ارزښت پوهېدل او له هغه څخه هر اړخيزه ګټه اخيستل او د لوستلو او ليکلو د مهارتونو لاس ته راوړل دي.

پوښتنې:

۱. که تاسوخپل کارونه په ټاکلي وخت سر ته ورسوئ پايله به يې څه وي؟

۲. ولې وايي چې وخت د سرو زرو په ډول ارزښت لري؟

ما ټول خلک پېژني، خو څان نه پوه کوي، زه په تلوار سره روان يم. چې يو ځل ولاړ شم بيانه راګرځم. زما په قدر ځينې خلک نه پوهيږي او له ما سره بې پروايي کوي. زه داسې خلکو ته حيران يم چې دوی زما په تللو سره ځوانان شي، خو بيا کله چې د ځوانۍ عمر يې تېر شي ما هېر کړي، تر هغو چې سپين ږيري شي.

خو زه تاسو ته د دوستۍ دا خبره کوم چې زما په قدر پوه شئ او ما وړيا له لاسه مه ورکوئ. زه ډېر قيمتي يم او خلک ما سره زر بولي.

نو اوس ووایاست چې زما نوم څه دی؟ زه به يې درته ووايم زما نوم وخت دی.

مآخذ: پښتو زده کړې اساسي قابليتونه

لغتونه او معناګانې

تلوار :	ګړندیتوب
وړيا :	مفت
تللو :	تګ – تلل
سره زر:	طلا–

(c) ketabton.com: The Digital Library

د زده کوونکو فعالیتونه:

- زده کوونکي دې متن په خپلو ګروپونو کې ولولي، وروسته دې د هر ګروپ یو تن د ټولګي مخې ته راشي او د لوست په مطلب دې خبرې وکړي.
- د لاندې چوکاټ مترادفې کلمې په خپلو کتابچو کې ولیکئ او بیا یې له یو بل سره د کرښې په واسطه ونښلوئ.

قدر	له یاده ایستل
هېرول	مفت
وړیا	باارزښته
قیمتي	ارزښت

کورنۍ دنده:

- زده کوونکي دې په خپلو کتابچو کې د وخت، قدر، سره زر کلمې په لنډو جملو کې وکاروي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ځلور ځلويښتم لوست

باران

موخه: زده کوونکي بايد پوه شي چې باران څنګه منځ ته راځي، څه ګټې لري. او د متن سم لوستل او ليکل دي.

پوښتنې:

۱. څوک ويلی شي چې باران ځمکې ته څه ګټې رسوي؟

۲. که چېرې باران نه وي څه پېښيږي؟

۳. ستاسو په نظر باران څنګه منځ ته راځي؟

اوبه د ټولو ژوو د ژوندي پاتې کېدو لپاره له لومړنيو اړتياوو څخه ګڼل کيږي. نو ځکه باران هم د ژوند لپاره ډېر ارزښت لري. ځمکه اوبه کوي، ونو، بوټو او ټولو نباتاتو ته ژوند او وده ورکوي. د انسانانو، څارويو، الوتونکو او د نورو ټولو ژوو ژوند د اوبو په وسيله پايښت مومي.

اوس بايد پوه شو چې باران څنګه راځي؟ د ځمکې پرمخ اوبه د لمر د وړانګو په واسطه توديږي، ورو ورو د بخار په توګه هوا ته پورته کيږي، بيا هلته د هوا د لوړوالي له امله سړه او د وريځو په څېر په فضا کې راټوليږي او د څاڅکو په څېر بېرته ځمکې ته راښکته کيږي چې موږ يې باران يا د الله تعالی (ج) لوی رحمت بولو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

لغتونه او معناګانې:

ژوي :	ژوندي موجودات
اړتيا :	ضرورت
بقا :	پايښت
په څېر :	په شان
وده :	نمو

د زده کړو ټکو فعاليتونه:

- متن دې په لوړ آواز ولولي.
- د اوبو د ګټو په هکله دې يو له بل سره خبرې وکړي او بيا دې له هر ګروپ څخه يو تن د ټولګي مخې ته راشي او د اوبو د ګټو په هکله دې نورو ته معلومات ورکړي.
- د لاندې ګډو وډو کلمو څخه يوه لنډه جمله په خپلو کتابچو کې جوړه کړئ.
  (باران، رحمت، بولو، د الله تعالی (ج)، لوی)

کورنۍ دنده:

- لاندې جملې ولولئ او بيا يې په خپلو کتابچو کې وليکئ.
- باران د ژوند لپاره ډېر ارزښت لري. ځمکه پرې اوبه کېږي او سمسورتيا مومي. ونو، بوټو او ټولو نباتاتو ته ژوند او وده ورکوي.
- باران د الله تعالی لوی رحمت او د ژوند له لومړنيو اړتياو څخه بلل کېږي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

بزګر

موخه: د نظم لوستل، لیکل او د بزګر د دندې په ارزښت او ګټو پوهېدل دي.

پوښتنې:

۱. تاسو کوم بزګر پېژنئ؟
۲. بزګر په ځمکه کې څه شی کړي؟
۳. بزګران له کومو شیانو څخه د ځمکې په کرلوکې کار اخلي؟

ځمکه وتره په اوبو کـــا
بیا یې یوې په غویو کـــا
تخم و شیندي پټي کـــې
بیا ماله یې په ورو وروکـــا
ځوک کرکیله په ماشین کا
دچا زړه بیا غویي شین کـــا

(روغمن)

کېسې

هغه کومه کلمه ده که د ښي لورې نه یې ولولې دخوړلو شي او که د کیڼ لورې نه یې ولولې د اغوستلو شی ورڅخه جوړیږي؟

م، ر، چ = (   )   چ، ر، م = (   )

لغتونه او معناګانې:

وتره :	نیمه وچه
یوې:	قلبه
شیندي :	تیتوي
کرکیله :	کښت
شین:	غمجن
ښی :	راسته
کیڼ:	چپه

د زده کوونکو فعالیتونه:

- زده کوونکي دې نظم له یو بل سره ولولي او مطلب دې په خپلو منځونـــو کې ووایي او بیا دې د هر ګروپ یوغړی د ټولګي مخــې تـــه راشـــي او د بزګری په اړه دې خبرې وکړي.
- زده کوونکي دې د لوستل شوې کیسې ځواب په خپلو کتابچو کې ولیکي او زیار دې وباسي چې داسې کلمې پیدا کړي چې دکین لوري ښخه په لوستلو سره یوه معنا او د ښي لوري ښخه بله معنا ورکړي. لکه (چرم او مرچ)

پوښتنې:

- بزګر ځمکه په څه شي یوې کوي؟
- بزګر په ځمکه کې څه شی کري؟
- بزګران کله چې په پټیو کې تخم وشیندي وروسته یې ولې ماله کوي؟

کورنۍ دنده:

- زده کوونکي دې د بزګر شعر په یاد زده کړي او بیا دې په خپلو کتابچو کې ولیکي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ترکاڼ

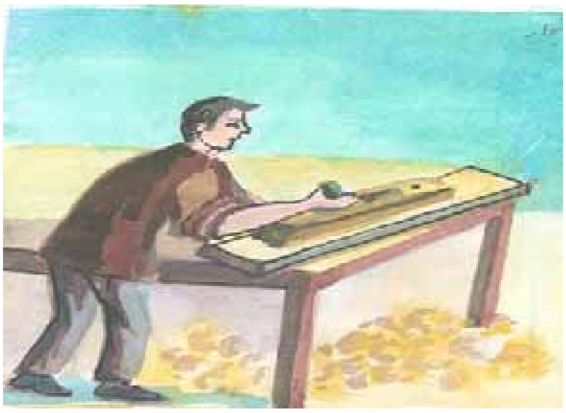

موخه: د ترکاڼۍ په ارزښت پوهېدل، د ترکاڼۍ د سامانونو پېژندل، د متن سم لوستل او سم ليکل دي.

پوښتنې:

۱. په پورتني انځور کې څه شی وينئ؟
۲. ستاسو په نظر ترکاڼ له لرګيو څخه کوم شيان جوړوي؟
۳. د ترکاڼۍ د سامانونو، نومونه څو ک ويلی شي؟

ترکاڼي ډېر ښه او ګټورکسب دی. ترکاڼ په ټولنه کې خورا ارزښت لري.ترکاڼ ته ټول خلک اړتيا لري. د اجمل مشر ورور ترکاڼ دی. هغه د لرګيو څخه د قرآنکريم ښه رېلونه، مېزونه، څوکۍ ، دروازې، کړکۍ ، د ليک تختې، خطکشونه او الماري جوړوي، همداراز د بزګرۍ لپاره هم ځينې سامانونه لکه ژغ، غاښور، ماله، راشپيل، ښاخې او داسې نور شيان جوړوي.

ترکاڼ خپل کارونه په اره، تېشه، رنده، برمه اوډېرو نورو سامانونو ترسره کوي. خو اوس د ترکاڼۍ له ځينو سامانونو لکه رنده، برمه، اره او داسې نورو څخه د برېښنا په وسيله کار ترې اخيستل کېږي. د ترکاڼ لپاره کار آسان شوی دی او کولی شي چې په لږه موده کې د اړتياوړ خورا ښه شيان جوړ کړي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د زده کوونکو فعالیتونه :

- له یو بل سره متن ولولئ!
- د ترکاڼ او د هغه د سامانونو په اړه خبرې وکړئ!
- د لاندې جملو تش ځایونه په قوسونو کې په لیکل شوو مناسبو کلمو ډک کړئ او بیا یې په خپلو کتابچو کې ولیکئ.

– ترکاڼې ډېر ښه اوګټور کسب __________. (دی، لري)

– هغه ته ټول خلک اړتیا ________. (لرو، لري)

د مشق اوتمرین املا: زده کوونکي دې له یو بل سره د متن د جملود املا کار وکړي.

- زده کوونکي دې لاندې کلمې په خپلو کتابچو کې هجا کړي. لکه (تر– کاڼ)

(ترکاڼ، ټولنه، اجمل، لرګیو، اره، ترښځ، رنده، برمه)

(رایل) یا (رحیل) د ضرب (×) د نښې غوندې له لرګي څخه جوړه شوې یوه آله ده چې په منځنۍ برخه کې قاتېږي او قرآن کریم ورباندې ایښودل کېږي.

کورنۍ دنده:

– د ترکاڼ د سامانونو، نومونه په خپلو کتابچو کې ولیکئ او په جملو کې یې وکاروئ!

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

اووه څلوېښتم لوست

تېليفون

موخه: چي زده کوونکي تېليفون وپېژني په ارزښت يې پوه شي. بشر ته د خدمت کولـو ذهنيت پيدا کړي. اولاندې متن سم ولولي او سم يې وليکي.

پو ښـتنې:

١. تېليفون د څه شي لپاره کارول کېږي؟

٢. تېليفون څه ارزښت لري؟

٣. تېليفون که نه وای څه کېدل؟

د تېليفون اختراع د لومړي ځل لپاره د يو امـريکايي پوه لـه خوا چـې (ګراهام بل) نومېده وشوه.خو د ګراهام بل تېليفون بشپړ نه و. وروسـته د نورو پوهانو له خوا تېليفون بشپړ شو او تر لېرې واټن پورې يې غږ ولېږداوه. اوس په نړۍ کې د تېليفون په اړه زيات بدلونونه رامنځ ته شوي دي.

خلک کولی شي په ډېرې آسانۍ سره د نړۍ له يوه ګوټ څخه بل ګوټ ته خپل پيغام واستوي. سربېره پردې اوس کوچنی تېليفون چې ګرځند (موبايل) نومېږي په بېلابېلو بڼو ډېر ښکلې جوړ شوی دی. (موبايل) ګرځنده تيلفون ته وايي. کېدلی شي چې هر څوک يې هرځای له خپل ځان سره وګرځوي. او د اړ تيا په وخت کې ترې کار واخلي.

لغتونه او معناګانې:

واټن :	فاصله
ګوټ :	ګوښه
ستونزې :	مشکلات

د زده کوونکو فعالیتونه:

- زده کوونکي دې په خپلو ګروپونو کې دټیلیفون متن ولولي او بیا دې له هر ګروپ څخه یو تن د ټیلیفون په اړه خپل معلومات نورو ته وړاندې کړي.
- د لاندې کلمو مترادفې کلمې له چوکاټ څخه پیدا او د کلمو تر څنګه یې په خپلو کتابچو کې ولیکئ.

۱. اختراع:________

۲. بشپړ: ________

۳. واټن: ________

فاصله
پوره
نوبت

- پورتنۍ کلمې په خپلو کتابچو کې ولیکئ اوبیا یې په لنډو جملوکې وکاروئ.

کورنۍ دنده:

- زده کوونکي دې په خپلو کتابچو کې (د ټیلیفون، پیغام، نــړۍ) کلمــې ولیکي او بیا دې په لنډو جملو کې وکاروي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دالوتونکو وزرونه

موخه: د متن لوستل، ليکل او هم چې زده کوونکي په دې پوه شي چې انسان د مرغـانو د الوتلو له مخې الوتکه جوړه کړه.

پو ښتني:

۱. ستاسو په نظر که د الوتونکو مرغانو وزرونه نه واى څه کېدل؟

۲. انسانان د الوتکې څخه کومې ګټې اخلي؟

ملالۍ او اسد دواړه د خپل کور په باغچه کې په لوست ويلو بوخـــت وو. د مطالعې په وخت کې ناڅاپه د دواړو پام د يوه ښکلي مرغه خواته شو. اسد له ملالۍ څخه پوښتنه وکړه: آيا تر اوسه پورې ستا دې خبرې ته پام شوى چې وزر لرونکي ژوي الوزي؟ ملالۍ وويل: هو! پوهېږمه هغه الوتـــونکي چـــې وزرونه لري کولى شي چې والوزي.د الوتونکو وزرونه د دوى د جسامت په اندازې لوى او واړه دي. دلويو وزرونو الوتونکي ډېره اوچته الوتنه کوي.

ډېرو لرو سيمو او هېوادونو ته هم تللى شي. ټول الوتونکي ډېر ښکلي هـــم دي. خو کاشکې، زه هم الوتونکى واى! چې ډېرې لوړې هوا ته مې الوتـــل کولى شوى! اسد په ځواب کې ورته وويل: خورې، لوى خداى (ج) انسانانو ته هسې فکري قوت او پوهه ورکړې ده چې د هغې په مرسته کـــولى شـــي نوښتونه وکړي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

هغه وسايل جوړ کړي، چې ډېرو لرو او لوړو ځايونو ته پرې لاړ شي. لکــه څنګه چې انسان وکولی شول د خپلې همدې پوهې په واسطه الوتکه اختراع کړي.

د زده کوونکو فعاليتونه:

- زده کوونکي دې په ګروپونو کې متن ولولي او د مطلب په هکله دې يو بل سره خبرې وکړي او بيا دې دهر ګروپ يو تن د ټولګي مخې ته راشي او د متن په اصلي مطلب دې څرګندونې وکړي.
- زده کوونکي دې نوي لغتونه په خپلو کتابچو کې وليکي او معنا يې کړي.
- واړه، الوتونکی، پوهه ،الوتکه.
- لاندې نيمګړي عبارتونه په خپلوکتابچو کې بشپړ کړئ!

– ملالۍ او اسد دواړه د خپل کور په باغچه کې په درس ويلو ....
– د مطالعې په وخت کې ناڅاپه د دواړو پام د يوه ښکلی .... خواته شو.
– اسد له ملالۍ څخه پوښتنه وکړه: آيا تراوسه پورې ستا دې خبرې تــه پــام شوی دی هرهغه ژوی چې وزرونه لري ....
– ملالۍ وويل: هو! پوهېږم چې ټول الوتونکي وزرونه ....

کورنۍ دنده:

– زده کوونکي دې په خپلو کتابچو کې د لوست له متن څخه څلور کربښې په خپله خوښه وليکي.

طبيعي شتمني

موخه: د هېواد د اقتصادي شتمنيو پېژندل اودهغو ساتنه، په متن کې د جمعې او مفردو کلمو پېژندل او د دغه متن لوستل او ليکل دي.

پو ښتنې:

۱. ستاسو په فکر شتمني څه معنا او مفهوم لري؟
۲. د ځنګلونو څخه څه شی په لاس راځي؟
۳. له ځنګلونو څخه کومې ګټې تر لاسه کوو؟

زموږ د هېواد ځنګلونه، دښتې، غرونه او ټول کانونه د سرو او سپينو زرو نه ډک دي. موږ بايد خپلو درسونو کې زيار وباسو علم او پوهه زده کړو، چې د خپل هېواد له طبيعي شتمنيو څخه په سمه توګه ګټه واخلو او خپل هېواد ودان او سمسور کړو.

لغتونه او معناګانې:

شتمني : دارايي، پانګه
کانونه : معدني زېرمې
پوهه : علم

(c) ketabton.com: The Digital Library

د زده کوونکو فعالیتونه:

- زده کوونکي دې په وار سره لوست ولولي او بیا دې له هر ګروپ څخه یو تن د ټولګي مخې ته راشي په مطلب دې خبرې وکړي.
- زده کوونکي دې په لاندې چوکاټ کې د جمعو کلمو ترڅنګ مفردې کلمې پیدا اوپه خپلو کتابچو کې دې ولیکي.

جمع	مفرد
ځنګلونه	ځنګل
غرونه	
کانونه	

کورنۍ دنده:

– زده کوونکي دې (د ځنګلونه، سیندونه او کانونه) کلمې په لنډوجملو کې وکاروي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

پنځوسم لوست

کار او طبیعت

موخه: چې زده کوونکي د کار د ارزښت او ګټو په هکله پوه شي او د بې کارۍ په زیانونو او بدو پایلو وپوهیږي. اولاندې متن سم ولولي او سم یې ولیکي.

پوښتنې

١. آیا د کار او زیار په هکله څه پوهیږئ خبرې پرې کولی شئ؟
٢. کار څه ګټې لري؟
٣. که موږ او تاسې کار ونه کړو پایلې به یې څه وي؟

خوږو زده کوونکو! ټول انسانان، ځاروي او مرغان د خپل پاینښت لپاره شپه او ورځ کار کوي. چې په زیار او هڅو یې د ژوند چارې سمې دي. د مثال په توګه بزګران موږ ته غنم، جوار او داسې نور کـــرې د همـــدغو بزګرانو له برکته زموږ دسترخوان په ډوډۍ او نورو شیانو باندې رنګینه وي. همداراز د مالیار د یوم په برکت باغونه او بڼونه سمسورېږي.

نو که چیرې موږ لاس تر زنې کېنو دا خبره څرګنده ده چې له زیان سره به مخامخ شو.

هوښیاران وایي: کار وکړئ ځکه چې د بې کارۍ ژوندون ګران دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

د زده کوونکو فعالیتونه:

- زده کوونکي دې لوست له یو بل سره ولولي. څو زده کوونکي دې په وار د ټولګي مخې ته راشي او د لوست په مطلب دې خبرې وکړي.
- زده کوونکي دې په لوستل شوي لوست کې داسې کلمې پیدا کړي چې لــه دریو او پنځو تورو څخه جوړې شوې وي.

بیا یې په خپلو کتابچو کې هیجا کړي. لکه انسان (ان– سان) جهان (جــ– هان)

- له مفردو کلمو څخه دجمعې کلمې جوړې کړئ!

مفرد	جمع
څاروی	
کور	
بزګر	

کورنۍ دنده:

– زده کوونکي دې په خپلو کتابچو کې له لاندې ګډو وډو کلمو څخه سم بیـــت جوړ کړي.

۱. موږ، ته، غنم، جوار، بزګران، او داسې، کري، نور.

۲. ګران دی، د بې کارۍ، کار وکړئ، ژوندون، ځکه چې.

يو پنځوسم لوست

ورمونه (پندونه)

موخه: د ورمونو په معناګانو پوهېدل ، په ژوند کې پرې عمل کول او د متن سم لوستل او سم ليکل دي.

پوښتنې

۱. ګرانو زده کوونکو! کله مو له چا څخه ورمونه اوريدلي دي؟

۲. له مور، پلار،استاد او نورو مشرانو څخه د ورمونو اوريدل څه ګټه لري؟

۳. ورمونه څه معنا لري؟

ښه خلک هغه دي، چې نورو ته ګټه ورسوي.

پرخپلو ژمنو وفا وکړئ.

په دنيا کې ښه عمل، د دين او دنيا کرونده ده.

څوک چې خپله ژبه له بدو خبرو څخه ژغوري، په ژوند کې نه پښېمانيږي.

څوک چې بل چاته کوهي کيني، خپله په کې لوېږي.

د بې فکره او بې تدبيره کار نتيجه خرابه ده.

له ښو خلکو سره دوستي کوئ اود بدو خلکو له دوستۍ څخه ځان وساتئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د زده کوونکو فعالیتونه:

- زده کوونکي دې په وار سره هر یو لوستل شوي ورمونه ولولي اوخپلو نورو زده‌کوونکي دې د ورمونو په مطلب د ټولګي په مخ کې لنډې خبرې وکړي.
- زده کوونکي دې ورمونه په یادو زده کړي او په ښکلي لیک سره دې په خپلو کتابچو کې ولیکي!

کورنۍ دنده:

- زده کوونکي دې ورمونه په خپلو کتابچو کې ولیکي او په یاد، دې زده کړي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

دوه پنځوسم لوست

متلونه

موخه: د متلونو پېژندل، دهغو په معنا او ارزښت پوهېدل په ورځني ژوند کې د متلونو سم او په ځای کارول، د متلونو لیکل او زده کول دي.

پوښتنې:

۱. تاسوله متلونو سره آشنايي لرئ؟
۲. ولې په خپلو خبرو کې متلونه کاروو؟
۳. څوک کولی شي چې متل ووايي؟

خپل عمل د لارې مل دی.

چې څه کرې هغه به رېبې.

ژرنده که د پلار ده هم په وار ده.

چېرې چې اوسې، په خوی به د هغو شې.

له يوه لاس څخه ټک نه خېژي.

په يوه ګل نه پسرلی کېږي.

مار ته په لستوڼي کې ځای مه ورکوه.

خپله ژبه هم کلا ده هم بلا ده.

د زده کوونکو فعالیتونه:

- د متلونو متن په لوړ آواز د ټولګي په مخکې ولولئ!
- یو د بل په مرسته لوستل شوي متلونه د املا په توګه ولیکئ!
- په ګروپي توګه د متلونو په هکله خبرې وکړئ او بیا دې د هر ګروپ یـــو غړی د ټولګي مخې ته راشي او یو متل دې په شفاهي توګه نورو ته ووایي او په مطلب یې لنډې خبرې وکړي.

کورنۍ دنده:

- زده کوونکي دې په خپلو کتابچو کې لوستل شوي متلونه په ښکلي لیـــک ولیکي او په یاد دې زده کړي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

درې پنځوسم لوست

د مني موسم

موخه: زده کوونکي دمني موسم وپېژني او په دې وپوهېږي چې بزګران د پسرلي له کار او زيار څخه د مني په موسم کې ګټه اخلي.

پوښتنې:

۱. ويلی شئ چې منی د کال څووم موسم دی؟
۲. تاسې د مني د مياشتو نومونه ويلی شئ؟
۳. آيا د مني په موسم کې د هوا او دمبوو په هکله معلومات لرئ؟

منی د کال درېم موسم دی. دا موسم هم درې مياشتې دي. (تله، لړم او ليندۍ) چې د ميزان،عقرب او قوس په نامه هم بللی شي. کله چې د اوړي موسم پای ته ورسېږي، د اوړي تودوخه ورو ورو لږه شي او کله چې د تلې د مياشتې لومړۍ ورځ راورسېږي، ورځ او شپه سره برابره شي. هوا نه سړه وي او نه توده. هره خوا سمسوره او په ډول ډول ګلانو او د دې موسم په ځانګړي رنګ سره لکه دويم پسرلی رنګينه ښکاري.

د مني په موسم کې د هېواد د سړو او تودو سيمو د ونو پاڼې په ژېړېدو پيل کوي او ورو، ورو رژېږي. انګور، ختکي، منې او داسې نورې مېوې پــه دې موسم کې ښې پخېږي او د خوړلو لپاره تيارېږي. يوه برخه يې له هېواد څخه بهر نورو هېوادونو ته هم لېږل کېږي، چې هلته لوی لوی بازارونه لري.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د زده کوونکو فعالیت:

- زده کوونکي دې په خپلو ګروپونو کې د لوست متن ولولي او بیا دې د مني د ګټو په هکله له یو بل سره خبرې اترې وکړي.
- زده کوونکي دې د مني د میاشتو نومونه دچوکاټ په تشو ځایونو کې په خپلو کتابچو کې ولیکي.
- زده کوونکي دې دلاندې کلمو معنا له چوکاټ څخه پیداکړي او د کلمو تر څنګه دې په خپلو کتابچو کې ولیکي.

موسم، ګرمي، تویېږي

۱. موسم:__________

۲. تودوخه:__________

۳. رژېږي:__________

کورنۍ دنده:

- زده کوونکي دې په خپلو کتابچو کې د مني د مېوو څو نومونه ولیکي.چې په دې موسم کې شې پخېږي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د ژمي موسم

موخه: د ژمي د موسم پېژندل، د دغه موسم د هوا په ډېر بدلون او سړېدو باندې پوهېدل او د ژمي په یخنۍ کې د ځان ساتنې ذهنیت ور کول دي.

پو ښتنې:

۱. په پورتني انځور کې کوم موسم وینئ؟
۲. ویلی شئ چې ژمی د کال څووم موسم او ددې موسم د میاشتو نومونه څه دي؟
۳. خلک د ژمي د رارسېدو لپاره څه تیاری نیسي؟

ژمی د کال څلورم موسم دی. (مرغومی، سلواغه او کب) د ژمي د درې میاشتو نومونه دي، چې ځینې خلک یې د (جدي، دلوې او حوت) په نومونو هم یادوي. په ژمي کې د لمر وړانګې او تودوخه کمزورې وي، هوا ورو ورو سړه شي. ځینو تودو سیمو او ځایونو کې ځینې مېوه لرونکې او بې مېوې ونې لکه د نارنج، سبر، نښتر ا و داسې نورې، چې د ننګرهار، لغمان، کونړ، کندهار، پکتیا په ولایتونو کې ډېرې دي، همېشه شنې پاتې کېږي، په سړو سیمو کې ډېرې واورې او بارانونه اورېږي، خو که په تودو سیمو کې واوره وشي، ژر ویلې کېږي. واورې او بارانونه د کښتونو لپاره ډېرې ګټې رسوي.

یومتل دی چې: (کابل بې زرو شه دی نه بې واورو). په کابل او نورو سړو سیمو کې چې د ژمي هوا ډېره سړه شي، نو خلک په خپلو کورونو کې صندلۍ او بخارۍ ږدي او تاوده کالي اغوندي، چې د زیاتې یخنۍ له کبله ناروغه نشي. نو هغه خلک چې شتمن دي، ور ته په کار ده چې په دغه موسم کې له بې وزلو خلکو سره د خپل توان په اندازه مرسته وکړي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د زده کوونکو فعالیتونه:

- د ژمي د لوست متن ولولئ او دژمي په هکله له يو بل سره خبرې وکړئ.
- لاندې پوښتنو ته په شفاهي توګه ځوابونه ووايئ؟
- ژمی د کال څووم موسم دی؟
- د ژمي مياشتې په نورو کومو نومونو باندې يادوي؟
- په کومو سيمو کې د نارنج، سبر، نښتر او داسې نورې ونې پيدا کېږي نومونه يې واخلئ؟
- څو زده کوونکي دې د ټولګي مخې ته راشي او د ژمي د اړتياو پـــه هکلـــه دې معلومات وړاندې کړي او بيا دې زده کوونکي د متن له مخې د يو بل په مرسته د امـــلا کار وکړي.

کورنۍ دنده:

- زده کوونکي دې د ژمي د مياشتو نومونه په خپلو کتابچو کې وليکي.او په لنډو جملو کې دې وکاروي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

پنځه پنځوسم لوست

د اور ګټې او زيانونه

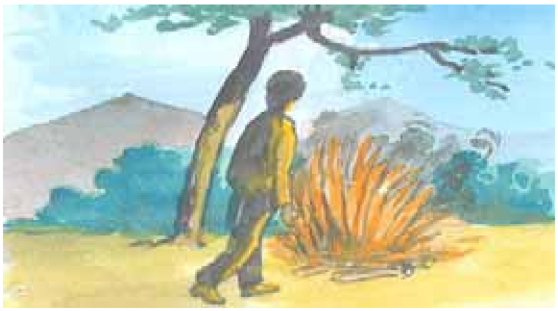

موخه: د متن لوستل، ليکل، د اور د ارزښت،ګټو او زيانونو په هکله زده کوونکــو تــه معلومــات ورکول دي.

پو ښـتنې:

۱. ستاسو په نظر اور ګټې لري که زيانونه؟
۲. مورږ په ژوند کې اور ته څه اړتيا لرو؟

په پخوا زمانو کې خلکو اور نه پېژانده. کله به چې لمر لويده او هوا تيــاره کېده، ټول خلک ويده کېدل، خلکو په هغه زمانه کې د هوا د سړيدو له کبله د غرونو په غارونوکې ژوند کاوه. د ځان د تودولو لپاره يې هېڅ ډول وسيلې نه درلودې.

سابه او دځارويو غوښې به يې اومې خوړلې. ښايي کومه ورځ به په ناڅاپي ډول د برېښنا او تندر (الماسک) د اور له امله کومې ونې اور اخيــستی وي او د انسان پام به د هغه رڼا او تودوخې ته شوی وي. يا دا چې ښايي د دوو تيږو د سولېدو په وسيله به اور پيدا شوی وي، خو د هغه وخت انسانانو ترې زده کړل چې څرنګه اور پيدا او بل کړي، اوڅه ډول له اور څخه ګټه واخلي.

د اور موندنه او کشف کول د انسان له ارزښتنا ناکو کارونو څخه شمېرل کېږي. د وختونو په تېريدو سره له اور څخه په ګټو اخيستلو باندې هم پــوه شول چې د انسانانو د ژوند د بدلون سبب وګرځېده. وروسته يې له اور څخه

(c) ketabton.com: The Digital Library

دخوړو د پخولو او د يخنۍ په وخت کې يې د ګرمولو لپاره کار واخيست او د هغه د رڼا څخه يې هم ګټه پورته کړه، خو بايد پام وکړو، چې لــه اور ســره هېڅکله لوبې او بې پروايي ونه شي او له ډېر احتياط څخه کار واخيستل شي. ځکه اور په هغه اندازې چې ګټور شی دی. په همغې اندازې خطرناک هم دی، چې بيا د هغه مخنيوی ډېر ګران او له توان څخه لرې خبره ده.

د زده کوونکو فعاليتونه:

- متن په لوړ آواز ولولئ.
- زده کوونکي دې يو بل ته د لوست له مخې املا ووايي او هم دې د يو بــل غلطۍ ور په ګوته کړي.
- په ګروپي توګه د اور په هکله خبرې وکړئ او بيا دې له هر ګروپ څخه يو تن د ټولګي مخې ته راشي او په شفاهي توګه دې د اور د ګټو او زيانونو په هکله نورو ته معلومات وړاندې کړي.

کورنۍ دنده:

- زده کوونکي دې لاندې کلمې په خپلو کتابچو کې وليکي او په لنډو جملو کې دې وکاروي.
(اور، کشف، غرونو، رڼا، تودوخه)

(c) ketabton.com: The Digital Library

شپږ پنځوسم لوست

الوتونکي مرغان

موخه: دمتن لوستل، لیکل، د الوتونکو مرغانو او د هغو د ځينو ډولونو پېژندل او پــه ګټو يې پوهېدل دي.

پو ښتنې:

١. تاسو د کومو الوتونکو مرغانو نومونه پېژنئ؟

٢. مورږ د کومو الوتونکو له غوښو او هګيو څخه ګټه اخلو؟

٣. کوم الوتونکي په اوبو کې لامبو وهلی شي؟

ځيني مرغۍ او مرغان الوتونکي دي. چې په هوا کې الوزي، له يوه ځای څخه بل ځای ته تګ راتګ کولی شي، ځيني الوتونکي ټول ژوند په يوه ځای کــې تېروي، لکه چنچنې، ښاروګانې، زرکې او داسې نورې، خو يو شمېر الوتونکي په ژمي کې تودو سيمو ته کوچ کوي او د اوړي په توده هوا کې بېرته خپلــو ځايونو ته راځي مرغان ډېر ډولونه لري لکه زانې، بازان، باښې او داسې نور چې قوي وزرونه لري په هواکې ډېر جګ او لوړ الوزي. ياد شوي الوتونکي قوي منښوکې او منګولې لري، چې نور مرغان او حيوانات پرې ښکار کولی شي، نو لــه همدې امله غوښه خوړونکي مرغان بلل کېږي. يو شمېر مرغان د خپلو پردو لرونکو پنجو په مرسته په اوبو کې لامبو وهي. لکه هیلۍ، بتې، ډېنګ او نور.

(c) ketabton.com: The Digital Library

لغتونه او معنا ګانې:

مېښوکه :	ټونګه
منګولې :	پنجې

د زده کوونکو فعالیتونه:

- په خپلو ګروپونو کې متن ولولئ د مرغانو په هکله یو د بل سره خبرې وکړئ او وروسته دې له هر ګروپ څخه یو تن د ټولګي مخې ته راشي د مرغانو او دهغو په ګټو دې خبرې وکړي.
- په لاندې چوکاټ کې د ځینو مرغانو نومونه لیکل شوي دي. تاسی یــوازې د لامبو وهونکو مرغانو د نومونو څخه یوه کرښه راتاوه کړئ او بیــا د لانــدې چوکاټ په شان د هغو نومونه په خپلو کتابچو کې ولیکئ.

بازان، بابڼې، چنچڼې، هیلۍ، بتې، ډینګ

کورنۍ دنده:

- زده کوونکي دې لاندې جملې د قوسونو په مناسبو کلمو سره ډکې کړي.

۱. ځینې مرغۍ او مرغان الوتونکي ________. (دي، ده)

۲. ځینې الوتونکي ټول کال په یو ځای کې ژوند ________.(تېروي،لري)

(c) ketabton.com: The Digital Library

اووه پنځوسم لوست

رښتینی هلک

موخه: چې زده کوونکي د انصاف او رښتینولۍ په ارزښت وپوهېږي او په متن کې د مفردواو د جمع کلمو توپیر وکړي او دا متن سم ولولي او وې لیکي.

پوښتنې:

۱. په پورتني انځور کې څه وینئ؟

۲. د شیانو په پلورلو کې انصاف کول ښه کار دی؟

یو هلک په خپل پلورنځي (دوکان) کې د اړتیا وړ شیان خرخول. یو سړی راغی، دوې هګۍ یې واخیستې. د اخیستونکي فکر نه و، د پینځو افغانیو پــه ځای یې لس افغانۍ ورکړې او ترې روان شو، هلک پوه شو، چې اخیستونکي ورته د پینځو افغانیو پرځای لس افغانۍ ورکړې،له پلورنځي ووت او ورپسې یې منډه کړه او هغه ته یې وویل: ماما! دا لس ګون در واخله او ته پنځه افغــانۍ راکړه، دا ځکه چې زما پینځه افغانۍ پر تا کېږي.

اخیستونکي د دغه هلک له رښتینولۍ او صداقت څخه ډېر خوشحاله شو. نو ورته یې وویل: شاباس! ستا له رښتینولۍ نه ډېر خــوښ شــوم. الله (ج) دې نېکمرغه لره او دا پنځه افغانۍ دې هم تاته بخشش وي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د زده کوونکو فعالیتونه:

- متن ولولئ او بیا د متن په مطلب له یو بل سره خبرې وکړئ.
- د هر ګروپ یو تن دې د ټولګي مخې ته راشي او د لوست مطلب دې په خپله ژبه ووایي.
- یو بل ته د کلمو او جملو املا ووایاست!
- له مفردو کلمو څخه د جمع کلمې جوړې کړئ.

مفرد	جمع
هلک	هلکان
سړی	
اخیستونکی	
فکر	

کورنۍ دنده:

- زده کوونکي دې له لاندې ګډو وډو کلمو څخه یوه جمله جوړه کړي.

(ډېر، خوشحاله شو، اخیستونکی، د دغه هلک له ربتینولۍ څخه)

(c) ketabton.com: The Digital Library

اته پنځوسم لوست

دکورنیو چرګانوساتنه

موخه: د متن لوستل، لیکل ، دکورنیو چرګو او چرګانو روزنه او د هغو په سمې پالنې او ګټو پوهېدل دي.

پوښتنې:

۱. تاسې په کور کې دچرګو او چرګانو د ساتنې سره مینه لرئ او دهغو په سمې ساتنې پوهېږئ؟

۲. د کورنیو چرګانو څخه کومې ګټې اخلو؟

عابدې په کور کې چرګې او چرګان ساتلي وو. د هغې چرګې او چرګان ورځ په ورځ خوارېدل، چرګو یې هګۍ نه اچولې،عابده نه پوهېده چې څه وکړي؟ یوه ورځ چې اکا یې شېر محمد د دوی کورته راغی نوعابده یې خپه ولیده. شېر محمد اکا ور څخه وپوښتل چې څه خبره ده؟ عابدې ورته وویل: کاکـا جانه! زما چرګان ورځ په ورځ خوارېږي او هګۍ هم نه اچوي، نه پوهېږم چې څه وکړم؟ هغه ورته وویل: دچرګو اوچرګانو مرغانچه پاکه ساته! ښه او پاک خواړه او اوبه ورکوه! او په خپل وخت یې واکسین کوه، چرګې او چرګان به دې ښه شي، ځکه چې واکسین چرګان له ناروغیو څخه ژغوري. عابدې دا کار وکړ، هماغه و چې چرګې او چرګان یې غوښن او تندرست شول او چرګې یې په هګیو راغللې، اوس نوعابده خوشحاله ده، ځکه هره ورځ له خپلو چرګـو څخه هګۍ ټولوي اوبازار ته یې د پلورلو لپاره وړي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د زده کوونکو فعالیتونه:

- متن ولولئ او بیا له یو بل سره د کورني چرګانو دګټو په هکله خبرې وکړئ.
- لاندې نیمګړې عبارتونه په خپلو کتابچو کې بشپړ کړئ.

- عابدې په کور کې چرګان ساتلي............... .
- دهغې چرګان ورځ په ورځ...................... .
- عابده نه پوهېده چې څه ....
- یوه ورځ چې اکا یې شېر محمد د دوی کورته ....
- نو عابده یې خپه ....
- شېر محمد اکا ور څخه وپوښتل چې څه ....
- عابدې ورته وویل: چې کاکا جانه! زمـا چرګـې او چرګـان ورځ پـه ورځ خوارېږي او هګۍ هم ....
- هغه ورته وویل: د چرګو او چرګانو مرغانچه پاکه ساته! ښه او پاک خـواړه او............. .

کورنۍ دنده:

- زده کوونکي دې د (چرګان، هګۍ، بازار) کلمې په لنـډو جملـو کـې وکاروي او په خپلو کتابچو کې دې ولیکي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

پرحیواناتو زړه سوی

موخه: د متن سم لوستل، لیکل، پر څارویو باندې د زړه سوي درلودل دي.

پوښتنې:

۱. ستاسې په نظر په څارویو باندې زړه سوی ښه کار دی؟
۲. آیا ویلی شئ چې له غوا، آس او چرګانو څخه کومې ګټې اخېستل کېږي؟

خدای (ج) ټول څاروي د انسانانو د خدمت او ګټې اخیستلو لپاره پیدا کړي دي او لوی خدای (ج) د دوی په واسطه د لویو نعمتونو د رالېږلو مهرباني کړې ده. د غواګانو، مېږو او وزو څخه غوښې او شیدې را کوي، د چرګو له غوښو او هګیو څخه نور په زړه پورې خواړه برابر وو. د ځینو نورو څارویو له غوښو، پوستکو او وړیو څخه هم د ژوند نورې اړتیاوې پوره کوو.

بار وړونکي څاروي هم زموږ د ژوند په سمبالولو کې لویه برخه لري. نو په دې ترتیب د انسانانو د ژوند بېلابېلو خواوو د دغو څارویو په دغو ځانګړتیاو سمون موندلی دی. په کار ده چې موږ څارویو ته زیان و نه رسوو او پرې زړه سوی ولرو. یوه پخوانۍ کیسه ده چې وایي: یو سړی چې ډېر ګناهکاره و، یوه ورځ له

(c) ketabton.com: The Digital Library

يوه كلي ښځه تېرېده، هلته يې يو سپى وليد چې د تندې له لاسه نږدې دى چې مړ شي.
سړي له څاه ښځه اوبه را وايستلې او سپي ته يې ورکړې او هغه يې له مرګ څخه وژغوره لوى خداى (ج) د همدې زړه سوي په خاطر د هغه ګناهکـــار سړي ټولې ګناوې وبخښلې.

د زده کوونکو فعاليتونه:

- متن په لوړ آواز ولولئ.
- په ځاروېو باندې د زړه سوي په هکله خبرې وکړئ.
- د څو ځاروېو د نومونو املا دې يو بل ته ووايي.

کورنۍ دنده:

– لاندې پوښتنې او ترڅنګه يې دهغو ځوابونه په خپلو کتـــابچو کـــې وليکئ!

- ○ له غوا ښځه څه شى لاس ته راوړو؟
- ○ موږ او تاسى ولې بايد پر ځاروېو باندې زړه سوى ولرو؟
- ○ سړي څه شى وليد او څه يې وکړل؟
- ○ هغه ګناهکار سړي سپي ته ولې اوبه ورکړې؟
- ○ لوى خداى(ج) له هغه ګناهکار سړي سره څه وکړه؟

(c) ketabton.com: The Digital Library

شپږم لوست

مرغان او د ځالو جوړونه

موخه: چې زده کوونکي په دې پوه شي چې الوتونکي هم د خپل نسل د ډېرښت او پاينښت لپاره خپلو ځانواو بچيو ته ځالې جوړوي، په ځالو کې هگۍ اچوي او خپل بچي په کې روزي.

پوښتنې:

١. الوتونکي په پسرلي او اوړي کې څه کوي؟
٢. څه فکر کوئ چې الوتونکي ولې ځالې جوړوي؟
٣. مرغان خپلې ځالې له څه شي څخه جوړوي؟

کله چې هوا توده شي ونې شنې او د هېواد هره خوا سمسوره شي، الوتونکي د ځالو په جوړولو پيل کوي. ښاروگانې، چڼچڼې، طوطيان، کارغان او داسې نور مرغان د ونو په ښاخونو، باغونو، ځنگلونو او د ځينو دېوالونو په سوريو او لوړو غرونو کې دخپلوځالو په جوړولو لگياوي،الوتونکي په دښتو، پټيو او د باغونو په شاوخوا کې الوزي واښه راټولوي او په خپلو مښوکو او پښو سره يې يو په بل باندې په ترتيب سره ږدي او په لږه موده کې ښکلې ځاله جوړوي.

پوهيږئ چې بيا په ځاله کې څه کوي؟ په خپلو ځالو کې ژوند کوي، هلته هگۍ اچوي او له هگيو څخه څه موده وروسته واړه واړه ښکلي، بچيان راباسي.بيانو

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوچنيو الوتونکو مور اوپلار دوی ته خواړه راوړي، خپلو بچيو ته يې په خوله کې ورکوي، تر څو چې بچې يې لوی شي او والوزي.

موږ ته په کار ده چې د مرغانو ځالو ته لاس ورنه وړو، د هغو ځالې ورانې نه کړو او بچيانو ته يې آزار ونه رسوو. ځکه چې د مرغانو بچې هم خپلو میندو او پلرونو ته ګران دي.

د زده کوونکو فعاليتونه:

- په خپلو ګروپونو کې متن ولولئ بيا د لوست په مطلب له يوه بل سره خبرې وکړئ.
- د لاندې پوښتنو سم ځواب په خپلو کتابچو کې وليکئ.

۱. مرغان چېرې ځالې جوړوي؟

۲. مرغان په څه شي کې ژوند کوي؟

۳. مرغان چېرې هګۍ اچوي؟ او له هګيو څخه څه شی منځ ته راځي؟

۴. مرغان څه شی خوري؟

- زده کوونکي دې د متن له مخې له يو بل سره څينې کلمې او جملې د املا په توګـه وکاروي.

کورنۍ دنده:

– زده کوونکي دې د لاندې جملو تش ځايونه دقوسونو په مناسبو کلمو سره په خپلو کتابچو کې ډک کړي.

الف: الوتونکي د ځالو په جوړولو پيل ________. (کوي، کوی).

ب: موږ ته په کار ده چې د مرغانو ځالوته لاس ور نه وړو او د هغو ځالې ورانې ________. (نه کړو، ورانې)

(c) ketabton.com: The Digital Library

ښه کړه وړه

موخه: د ښو کړو وړو په ارزښت پوهېدل، له ناوړه چلند څخه ځان ژغورل، د ژوند په چارو کې د ښو کړو وړو غوره کول او په لوست کې د نومونو پېژندل دي.

پوښتنې:

۱. په پورتني انځور باندې څوک خبرې کوي؟

۲. آیا د ښې رویې په اړه څه پوهېږئ چې څنګه پایلې لري؟

۳. تاسې له خپلو ټولګیوالو او همزولو سره څه ډول رویه باید ولرئ؟

زرغونه په درېم ټولګي کې زده کړه کوي. هغه چې پرون د ښوونځي څخه کور ته راغله، ډېره خپه وه، مور یې ترې پوښتنه وکړه: لورې! ولې خپه یې څه پېښه شوې ده؟ زرغونې ورته وویل: درېم ساعت و، غوښتل مې چې د پښتو د نوي لوست کلمې د ښوونکي له لارښوونې سره سم په خپلې کتابچې کې ولیکم. لاسې بکس کې مې خپل قلم ولټاوه، نه و.

په دې وخت کې مې ورمې ته پام شو چې زما په قلم باندې لګیا ده لیکنه کوي. هغې ته مې وویل: چې بې له اجازې څخه د چا قلم مه اخله. دا ښه کار نه دی یو ځل ورمې په ډېره بده رویه قلم راته ګوزار کړ او داسې یې راته وویل: واخله خومره ورې یې، خوما د هغې په وړاندې هېڅ ونه ویل ډېره تـرې خپـه او خواشینې شوم. ځکه چې هغې زما د لاسې بکس څخه بې له اجازې قلم اخیستی

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

و. او د دې پرځای چې له ما څخه بخښنه وغواړي او مننه وکړي. په بد ډول يې قلم راته را ګوزار کړ.

د زده کوونکو فعاليتونه:

- يو بل سره متن ولولئ!
- لاندې څو کلمې درکړل شوي دي. په کلمو کې نومونه پيدا کړئ او په خپلو کتابچو کې يې وليکئ!

خپه- زرغونه- قلم- ليکنه- ورمه.

- زده کوونکي دې د بد چلند په اړه خبرې وکړي.

کورنۍ دنده:

- لاندې جملې په خپلو کتابچو کې په مناسبو کلمو سره بشپړې کړئ!

○ زرغونه په دريم ټولګي کې زده کړه ________.

○ بې له اجازې څخه د چا قلم ________. دا ښه کار ________.

○ او بې له مننې څخه يې ________.

دوه شپېتم لوست

د شاتو مچۍ

موخه: د شاتو د مچیو روزل او د هغود ګټو او ګټه ژوند په هکله معلومات ورکول اود دغه لوست سم لوستل او لیکل دي.

پو ښتنې:

۱. په پورتني انځور کې څه وینئ؟

۲. د شاتو مچۍ مو لیدلې او پوهیږئ چې له هغو څخه څه شی لاس ته راځي؟

د شاتو مچۍ ډېره ګټوره حشره ده. مچۍ په خپل منځ کې منظم ژوند لري او د دوی د ژوند نظم د نورو ژوو په ګډه ژوند کې نه لیدل کیږي. ځینې خلک د شاتو مچۍ په صندوقونو کې ساتي او د هغو روزنه کوي او ځینې ورته د کور په لوړو دیوالونو کې له ډبروڅخه ځایونه جوړوي.

په هر صندوق کې تر څلویښتو زرو مچیو پورې ژوند کوي. د شاتو مچۍ په ګرمو ځایونوکې چې هلته ګل لرونکي بوټي او ګلان ډېر وي په زیاته اندازه شات ورکوي. په هر صندوق کې یوه ملکه وي چې ښځینه مچۍ ده، نور یې کار ګران او ساتونکي دي د ملکې دنده هګۍ اچول دي، د نورو مچیو دنده د ګلانو څخه د شیرې زبیښل دي چې شات ورڅخه لاس ته راځي، همدارنګه دکورونو جوړول هم ددوی په غاړه دي او د دوی په وجود کې د شمعې د موم په شان موادشته چې د خپلو کورونو په جوړولو کې ځنې کار اخلي، او خپلو

(c) ketabton.com: The Digital Library

بچیو ته خواړه هم له شاتو څخه ورکوي.زموږ په هېواد کې د مچیو روزلو او ساتلو ته ډېره پاملرنه کېږي. شات د روغتیا لپاره ډېر ګټور خواړه دي چې بدن پیاوړی کوي.

مآخذ: افغان اساسي قابلیتونو پښتو لپاره د زده کړې لازمي مواد

د زده کوونکو فعالیتونه:

- په ګروپونو کې د لوست متن ولولئ! بیا د شاتو د مچیو د کار، فعالیـــت او ګټو په هکله یو له بل سره خبرې وکړئ. یو تن دې د ټولګي مخې ته راشي او د شاتود مچیو په اړه دې معلومات وړاندې کړي.
- د لاندې کلمو لپاره په چوکاټ کې دوه معناګانې درکړل شوي دي. تاسې یې سمه معنا غوره کړئ او د کلمو تر څنګه یې په خپلو کتابچو کې ولیکئ!

شات:__________

ګرم: __________

هېواد:__________

عسل ، بوره
سوړ، تود
ښار، وطن

کورنۍ دنده:

- زده کوونکي دې (د شات، مچۍ ، ګټور) کلمې په جملو کې وکاروي او په کتابچو کې دې ولیکي!

(c) ketabton.com: The Digital Library

ورېښم څرنګه لاس ته راځي؟

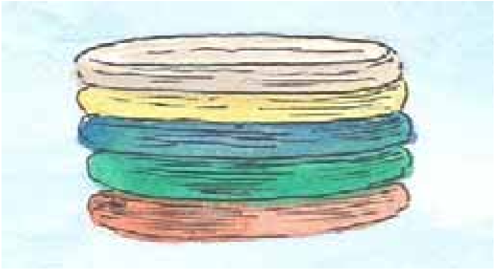

موخه: د متن سم لوستل، سم ليکل، د نويو کلمو په معنا پوهېدل او د ورېښمو پېژندل او په ارزښت يې پوهېدل دي.

پوښتنې:

۱. ستاسو په نظر ورېښم څه شی دی؟ او څنګه لاس ته راځي؟

۲. له ورېښمو څخه څه شی جوړېږي؟

ورېښم د ورېښمو له کوچني چينجي څخه لاس ته راځي. په دې توګه چې دا کوچنی چينجی له ځان څخه نازک تارونه تاووي او په همدې نازکو تارونو کې چې د خونې په توګه ورته جوړه شي، ژوند کوي. چې همدې ورېښمني خونې يا غوزې کې د دوو څخه تر درې اونيو پورې پاتې کېږي. او په همدغه وخت کې ورو ورو الوتلو ته تيارېږي. چې په پای کې د ورېښمو خونه سوری کوي او له هغې څخه بهر راوزي او هګۍ اچوي چې له دې هګيو څخه نور دورېښمو چينجي پيدا کېږي، د ورېښمو د چينجيو خواړه د توت پاڼې دي.د ورېښمو د لاس ته راوړلو په خاطر دا غوزې په مناسبو او تودو ځايونو کې ساتي چې د ورېښمو چينجي له وتلو او يا د پيدا کېدو څخه مخکې مړه نه شي

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

وروسته بيا د وربښمو غوزه چې په اصل کې يو اوږد تار دی، ورو ورو خلاصوي.

دا تارونه په خاص مهارت سره تاووي او له هغې څخه د وربښمو ټوکر او نور شيان چې ډېرارزښتناک، کلک او کم پيدا کېږي جوړوي چې دغه وربښمين شيان د نړۍ په ټولو بازارونو کې خپل ارزښت لري.

د زده کوونکو فعاليتونه:

- زده کوونکي دې متن په لوړ اومناسب آواز ولولي.
- د وربښمو په اړه دې معلومات ورکړي.
- لاندې کلمې په خپلو ګروپونو کې هېجا کړئ!

(وربښم– تارونه– هګۍ– ټوکر)

کور نۍ دنده:

– زده کوونکي دې دا کلمې په لنډو جملوکې وکاروي او بيا دې په خپلو کتابچو کې وليکي. (وربښم، تارونه، هګۍ، ټوکر)

روغه جوړه

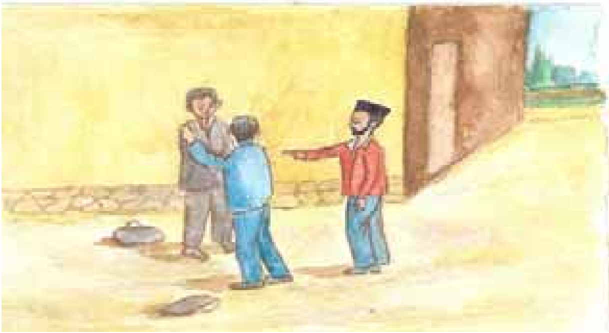

موخه: د متن لوستل، ليکل د شخړو او لانجو څخه ځان ساتل او د روغې جوړې په ارزښت او ګټو پوهېدل دي.

پوښتنې:

۱. تاسو د روغې جوړې په هکله څه اورېدلي دي؟
۲. د تاسو په فکر روغه جوړه موږ ته څه ګټې لري؟

يوه ورځ اجمل له خپل ورور ختيک سره د لوبو کولو په وخت کې په شخړه شو، يو د بل په وهلو او ټکولو يې پيل وکړ، چې ناڅاپه يې پلار کور ته راغی، ګوري چې دواړه په جګړه اخته دي، پلار يې دوی سره خلاص کړل. اجمل له ختيک څخه مشر و، پلار يې داسې ترې وپوښتل: زويه! په څه شي باندې دې له ختيک سره لانجه وه؟ اجمل وويل:« پلار جانه! ده زما توپ واخيسته او بېرته يې نه راکاوه، هرڅومره مې چې ورته وويل، توپ زما دی، خو نه يې منله، اړ شوم چې توپ ترې په زوره واخلم، خو ختيک په ما ګوزارونه وکړل، ما هم پرې ګوزارونه وکړل.» پلار يې چې د اجمل خبرې واورېدې بيا يې داسې ورته وويل:« زويه! ته خو مشر يې بايد په خپل کشر ورور ډېره مهرباني ولرې. همدارنګه ختيک چې له تا نه کشر دی بايد ستا د مشر توب درناوی په پام کې ونيسي. په پای کې يې داسې وويل: کوښښ وکړئ چې په لوبو کې له يوبل سره په هيڅ شي بې ځايه شخړه او لانجه ونکړئ ځکه شخړې او لانجې د خپګان سبب ګرځي.»

(c) ketabton.com: The Digital Library

د زده کوونکو فعاليتونه:

- د لوست متن په لوړ آواز ولولئ!
- د لاندې چوکاټ ضد کلمې د کرښې په وسيله په خپلو کتابچو کې ونښلوئ!

ورځ	مشر
کشر	سوله
دښمني	دوستي
شخړه	شپه

- د لاندې جملو تش ځايونه د قوسونو په مناسبو او سمو کلمو سره په خپلو کتابچو کې ډک کړئ.
  - يوه ورځ اجمل له خپل ورور خټک سره د لوبو کولو په وخت کې په ________ شو. (شخړه- جګړه)
  - چې ناڅاپه يې پلار کور ته ________. (ورغی- راغی)

کورنۍ دنده:

- لاندې کلمې په خپلو کتابچو کې وليکئ او په لنډو جملو کې يې وکاروئ.
(شخړه- روغه جوړه- مشر)

(c) ketabton.com: The Digital Library

د زرد آلو زړی

موخه: د زده کوونکو د لوستلو اولیکلو مهارتونو ته وده ورکول او ددې کیسې په موخې پوهېدل دي.

پو ښتني:

۱. په انځورکې څه وینئ؟
۲. زرد آلو په کوم موسم کې پیداکېږي؟
۳. په اوړي کې کومې ،کومې میوې پخیږي؟

یوه ورځ یو هلک په لار کې زردالو خوړل او زړي یې غورځول. یوه زوړ بزګر چې هلته په خپل پټــي کې په کار بوخت و، زړي یې راټول کړل او د لارې په څنګ کې یې تــر خـــاورو لاندې ښخ کړل. هغه هلک د بزګر دا کــار ولید. خو څه یې ونه ویل او خپله لاره یې ونیوه.

څو کاله وروسته هلک له هغه ځایه تېرېده ګوري چې د زړي په ځای یو ښــه نیالګی شین شوی دی.بزګر یې په اوبو ورکولو لګیا دی. له دې خبــرې نــه څوکاله نور هم تېر شول. دا هلک چې ځوان او زلمی شوی بیا له همدغه ځای څخه تېرېږي. ګوري چې د زردآلو ونې خورا ډېرې مېوې نیولې دي. خو هغه بزګر هلته نشته ځوان هلک د دې ځای له ګاونډیانو او خلکو څخه د هغــه پوښتنه وکړه، خو داسې څرګنده شوه چې څه موده مخکې هغه مړ شوی دی. ځوان د زردآلو ونې ته ورنژدې شو دوه دانې یې ترې راوشکولې او هغه سپین ږیرې بزګر ته یې دعاګانې وکړې، چې د زرد آلو د زړو یې دومره روزنه کړې وه. خو دا ځلې په خپله ده هم د زردآلو زړي ونه غورځول او په خپله باغچه کې یې وکرل.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د زده کوونکو فعالیتونه:

- په خپلو ګروپونو کې لوست ولولئ او په مطلب یې له یو بل سره خبرې وکړئ!
- د لاندې جملو تش ځایونه د قوسو په لیکل شوو مناسبو کلمو ډک کړئ!

– یوه ورځ یوه هلک په لار کې زرد آلو ______.   (خوړل، مینځل)

– یو زوړ بزګر چې هلته په خپل پټي کې په کار بوخت و، زړې یې را ټول ______ او دلارې په څنګ کې یې تر خاورو ______ ښخ کړل.

(خوړل– مینځل– کړل– لاندې)

کورنۍ دنده:

– زده کوونکي دې لوستل شوې کیسه په یادو زده کړي او په بله ورځ دې نوموړې کیسه نورو ته ووايي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

زيار او هوسايي

موخه:د ګډې مرستې په ارزښت او ګټو پوهېدل، ددې کېسې سم لوستل او ليکل دي.

پو ښتنې:

۱. هغه کسان چې له يو بل سره په کارونوکې مرسته کوي نتيجه به يې څنګه وي؟
۲. آيا تاسې هم يود بل سره مرسته او همکاري کوئ؟

په يوه ځای کې دريو ملګرو (ايمل، ميرويس او خوشحال) سره ګډ ژوند کاوه. يوه ورځ ايمل چې څه غنم درلودل فکر يې وکړ، که د غنمو دانې وکرم، نو ډېرغنم به لاس ته راشي، دا کار يې خوښ شو. د غنمو په کرلو کې يې له خپلو ملګرو نه مرسته وغوښتله. هغوی وويل: (موږ خپل کارونه کوو مرسته نشو کولی) ايمل غنم وکرل، غنم شنه شول، د پخېدو څخه وروسته يې بيا د غنمو په لو، درمند کولواو پاکولو کې مرسته وغوښته، ملګرو يې بيا ورته وويل(موږ خپل کارونه کوو، بې کاره نه يو، مرسته هم نشو در سره کولی) ايمل بيا خپل زيار او همت ته دوام ورکړ.

غنم يې ورېبل، درمند يې کړل کورته يې هم راوړل د اوړو کولو، او د ډوډۍ د پخولو په وخت کې يې هم له هغوی څخه مرسته وغوښته. بيا هم هغوی د ايمل سره مرسته ونه کړه. کله چې ايمل ډوډۍ پخه کړه، نو وېې ويل: (څوک زما سره ډوډۍ خوري؟) دوی دواړه په منډه راغلل. ويې ويل: چې موږ به درسره د ډوډۍ په خوړو کې مرسته وکړو.

دوی چې ډوډۍ خوړولو ته ځانونه تيار کړل. ايمل ورته وويل، د کرلو، لوکولو، درمندولو، پاکولو او پخيدو په وخت کې چېرې وئ؟ ډوډۍ چې تياره شوه تاسې يې خوړلو ته راغلئ. د تيار خورو وخت تېر دی. هر څوک بايد کار وکړي. د خپل کار او زيار ګټه دې وخوري او د نورو د اوږو بار دې نه شي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د زده کوونکو فعالیتونه:

- په خپلو ګروپونو کې متن ولولئ بیا د لوستل شوي متن د مطلب پــه اړه د کېسې په توګه یو له بل سره خبرې وکړئ!
- د کرښې د نښلولو په واسطه په لاندې چوکاټ کې له تورو څخه په خپلــو کتابچو کې بشپړې کلمې جوړې کړئ!

ا	م
غنــ	ویس
میر	سته
مر	ډی
در	یمل
ډو	مند

کورنۍ دنده:

- زده کوونکي دې لوستل شوې کېسه په یاد زده کړي او بیــا دې خپلــو ټولګیوالو ته ووایي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

لیک نښې

: ؟ ! ، .

موخه: د لوست په متن کې د لیک نښو پېژندل، هغو ته پوره پاملرنه او د متن لوستل او لیکل دي.

پوښتنه:

۱. په پورتني چوکاټ کې د لیکلوکومې نښې نښانې پېژنئ؟

شارحه (:) - سواليه (؟) - ندايه (!) - کامه (،) - ټکی(.)

د لاندې متن د هرې جملې په آخر کې د غه لیک نښې وګورئ!

مور او تاسې هره ورځ بوره خورو. بوره په خوراکي شيانو کې لکه کلچې، روټونه، حلوا، خوږې ډوډۍ او نورو کې کارول کېږي.

ګرانو زده کوونکو! پوهېږئ چې بوره څه ډول لاس ته راځي؟

بزګران، لومړی ځمکه یوې کوي او په هغه کې د لبلبو او د ګنيو (ګنډېريو) تخم کري. د څو مياشتو څخه وروسته بيا لبلبو او ګني پخېږي، بزګر لبلبوله ځمکې څخه راباسي او د ګنډېريو بوټـي ريبي او بيا يې د بـوري جوړولـو فابريکې ته وړي.

لبلبو ښه پرېمنځي او له هغه وروسته يې د ماشينونو په واسطه ميـده کـړي. اوبه لوېو ديګونو کې يې ښه وايشوي چې ټول اوبه شي. له هغې وروسته پـه ماشينونو کې ورته څرخ ورکوي چې په دې وخت کې يې رنګ لږلږ سپينېږي

(c) ketabton.com: The Digital Library

او په پای کې په سپین رنګه پوډر بدلېږي بیا یې له ماشینونوڅخه راوباسي کله چې وچه شوه بیا یې د پلورلو لپاره بازارونو ته وړي.

د زده کوونکو فعالیتونه:

- په خپلو ګروپونو کې متن په ګډه سره ولولئ!
- لاندې جملې په خپلو کتابچو کې ولیکئ او د هرې جملې په پای کې مناسبې لیک نښې وکاروئ!

الف: مور او تاسې هره ورځ بوره خورو

ب: بوره په نورو خوراکي شیانو لکه کُلچې رُوټ حلوا او خوږه ډوډۍ کې کارول کېږي او له هغه څخه ګټه اخلو

ج: ګرانو زده کوونکو پوهېږئ چې بوره څه ډول لاس ته راځي

کورنۍ دنده:

- زده کوونکي دې لاندې لنډې جملې په خپلو کتابچو کې ولیکي او بیا دې لیک نښې (؟ ! : ، ٠) د جملو په پای کې سمې وکاروي.

۱. زه هر سهار بوره خورم ۳. ګرانو زده کوونکود لبلبوڅخه کوم شیان جوړېږي

۲. ته هر سهار بوره خورې ۴. بوره په نورو شیانو لکه حلوا روټ کلچوکې کارول کېږي

(c) ketabton.com: The Digital Library

اته شپېتم لوست

ساده کلمې

موخه: دمتن لوستل، لیکل دکلمې پېژندل، په معنا اوتعریف یې پوهېدل او په سمه توګــه د هغې کارونه ده.

پو ښــتنې:

۱. ویلی شئ چې کلمې له څه شي څخه جوړېږي؟

۲. د کلمې په مفهوم او تعریف باندې پوهېږئ؟

کلمه: هر معنا لرونکی لفظ چې زموږ له خولې څخه ووځي کلمــه بلــل کېږي. لکه احمد، محمود، قلم، کتاب، مېز.

کلمې له تورو او توري له غږونو څخه جوړېږي. همدا رنګه د کلمــو لــه یوځای کېدو او ترتیب څخه جملې جوړېږي او د جملو له یو ځای کېــدو نثرونه، نظمونه او شعرونه جوړېږي.

زموږ کور په ښار کې دی. زه هره ورځ خپل ټول درسي مــواد (تــوکي) لکه کتاب، قلم او کتابچه پخپل لاسي بکس کې ږدم او ښوونځي ته روانېږم. زموږ ښوونځی په ډېر ښه ځای کې دی. لوی او ښکلی چمــن هــم لــري زده کوونکي د تفریح په وخت د ښوونځي په میدان کې سپورتي لوبې کوي. زه په ټولګي کې خپل مېز او څوکۍ پاک ساتم. د زده کړې په وخــت کــې د ښوونکي خبرو ته غوږ نیسم. د پښتو د درېم ټولګي کتابونه چې د ښوونځي د اداري له خوا ماته راکړل شوي دي، هغه ښه ساتم. او پوښ ورته ورکوم. چې څیرې نه شي کله چې لوست پای ته ورسېږي د تراني په ویلــو ســره مــوږ رخصتېږو او د کور په لور روانېږو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

لغتونه او معناګانې:

غږونه :	آوازونه
توري :	حروف

د زده کوونکو فعالیتونه:

- د لوست متن روان او سم ولولئ. او بیا په هغه کې ساده کلمې ورپه ګوته کړئ !
- په خپلو ګروپونو کې څو ساده کلمې ولیکئ!
- د لاندې چوکاټ کلمې په خپلو کتابچو کې په جملو کې وکاروئ!

ټولګی	کتابچه
فوټبال	څوکۍ
میدان	مېز
قلم	کتاب

کورنۍ دنده:

- لاندې کلمې په خپلو کتابچو کې ولیکئ او په جملو کې یې وکاروئ!
(مېز، څوکۍ ، تخته، قلم، کتابچه)

نهه شپېتم لوست

مرکبې کلمې

موخه: د مرکبو کلمو پېژندل، له مفردو کلمو څخه دهغو توپیراو په لوستلو او لیکلو کـې یې سم کارول دي.

پو ښـتنې:

۱. آیا تاسو مرکبې کلمې پېژنئ؟

۲. مرکبې کلمې څه ډول کلمې دي څوک به په دې اړه کوم مثال ووایي؟

مرکبې کلمې : هغو کلمو ته وایي چې له دوو یا زیاتو خپلواکو کلمو څخـه جوړې شوې وي. لکه میرویس میدان، انارګل، ورځپانه او نور...

په لاندې جملو کې مرکبې کلمې په نښه اوښه ورته څېرشئ!

۱. بادام ګل خپلې مور ته یو ټیکری واخیست.

۲. سرتور ښکلی پیل مرغ لري.

۳. اجمل نوي ښار ته لاړ.

۴. سپین بولدک د کندهار په ولایت کې دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د زده کوونکو فعالیتونه:

- زده کوونکي دې لوست په مناسب آواز ولولي.
- زده کوونکي دې له یو بل سره د مرکبو کلمو په معنا او تعریف خبرې وکړي او د هغو لنډ تعریف دې په یاد زده کړي. او په کلمو کې دې مشق او تمرین وکړي.
- له لاندې کلمو څخه مرکبې کلمې په نښه او په خپلو کتابچو کې یې ولیکئ.

سپین غر، ګل غوټۍ، بادام ګل، سره بانجان، توربانجان، قلم، کتاب.

کورنۍ دنده:

- زده کوونکي دې په خپلو کتابچو کې څو مرکبې کلمې ولیکي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

وروستاړي

تون، والى، جن، ان، مند، من ،تیا،توب

موخه: د وروستاړو لرونکو کلمو پېژندل او په لوستلو او لیکلو کې یې سم کارول دي.

پو ښتنې:

۱. په پورتني چوکاټ کې څه لیکل شوي دي؟ څوک یې لولي؟
۲. د وروستاړي په هکله کولی شئ څه ووایاست؟

وروستاړي هغه نا خپلواکې کلمې دي چې د خپلواکو کلمو په پای کې ورسره یو ځای کېږي او د کلمو معنا بدلوي.

۱. پیغلې او ځوانان په پوهنتون کې زده کړه کوي.
۲. د اخک پلار جبار خان اکا هیرجن سړی نه دی.
۳. زموږ خلک د سولې پلویان دي.
۴. انځرګل ډېر ښه هنرمند دی.
۵. خوشحال بابا ډېر قدرمن سړی و.
۶.د زلمیتوب وختونه په بې پروایۍ کې مه تیروئ!
۷. سید جمال الدین افغان په خپلو لیکنو کې پوره وړتیا ښودلې ده.
۸. د امیر کروړ پیاوړتیا د ده له شعرونو څخه څرګندیږي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دزده کوونکو فعالیتونه:

- د لوست متن په چوپه خوله له ځان سره ولولئ!
- څو زده کوونکي دې د ټولګي مخې ته راشي او په لیکل شوو جملو کې دې د وروستاړي لرونکي کلمې ور په ګوته کړي.
- مشق او تمرین:
- لاندې جملې ولولئ او وروستاړي لرونکي کلمې پکې پیدا کړئ او په خپلو کتابچو کې یې ولیکئ.

ـ ربنتین والی د انسان ښه صفت دی. (رښتین والی)
ـ بډای خلک په ژمي کې وړین کالي اغوندي.
ـ د بریالي خور په روغتون کې بستر ده.
ـ له درواغجن سړي سره څوک ناسته او ولاړه نه کوي.
ـ جمال ښه انځورګر او هنرمند ځوان دی.

کورنۍ دنده:

- زده کوونکي دې د (تون، والی، جن، ان، مند، من) وروستاړي په کلمو کې وکاروي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

يو اوياوم لوست

مختاړي

نا، بې، با، هم

موخه: د مختاړو پېژندل، د مختاړو لرونکو کلمو پيژندل او په ليکنو او لوستنو کې د هغــو سمه کارونه ده.

پو ښـتنې:

١. پورتني چوکاټ کې څه ليکل شوي دي؟

٣. تاسې د مختاړو په هکله څه ويلی شئ؟

مختاړي هغه نا خپلواکي کلمې دي چې د خپلواکو کلمو په سرکې ور ســره نښلول کېږي.او د کلمې د معنا د بدلون سبب ګرځي. لکه پوه، ناپوه، ځای، بې ځای، ادب، با ادب، کار، همکار.

١. نا پوه سړی لکه ړوند وي.

٢. بې ځايه خبرې کول ښه کار نه دی.

٣. سرتور يو با ادبه هلک دی.

لغتونه او معناګانې:

ناخپلواکه :	نامستقله
بدلون :	تغيير

(c) ketabton.com: The Digital Library

د زده کوونکو فعالیتونه:

- لوستل شوی متن دې په لوړ آواز سره ولولي.
- زده کوونکي دې یو د بل سره د مختاړي مثالونه مشق او تمرین کړي.
- په لاندې جملو کې مختاړي پیدا او په نښه یې کړئ بیا یې په خپلو کتابچو کې ولیکئ.

۱. زه بې کاره نه یم.   لکه (بې کاره) په مثال کې

۲. دا خواره ډېر بې خونده دي.   (بې) مختاړی دی.

۳. د نارو غ پوښتنه ثواب لري.

کورنۍ دنده:

- زده کوونکي دې په خپلو کتابچو کې څو مختاړي لرونکي کلمـــې ولیکي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دوه اویایم لوست

عبارت او جمله

موخه: د عبارتونو پېژندل، د عبارتونو او جملو په توپیرونو پوهیدل دي.

پوښتنې:

۱. عبارت څه ته وايي؟

۲. څوک کولی شي د عبارت یو مثال ووايي؟

جمله او عبارت: هغه یوه یا څو کلمې چې له یو ځای کیدو څخه يې بشپړ مفهوم واخیستل شي جمله بلل کېږي او که څو کلمې سره یوځای شي او پوره معنا ور نه کړي عبارت دی.

لاندې جملو ته ځیر شئ اوعبارتونه په کې وګورئ!

- **زه هر سهار د شیدو چای څښنم.**
- **زلمی پرون د غزني ښار ته نه و تللی.**
- **د رندو سره هر ډول مرسته کول ښه کار دی.**
- **د علم زده کړه په هر مسلمان نارینه او ښځې فرض ده.**
- **د ښوونځي میدان.**
- **د احمد پلار.**

پورتنو لیکنوکي څلور کرښې جملې او وروستۍ دوه کرښې عبارتونه دي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د زده کوونکو فعالیتونه:

- متن دې روان او سم ولولي.
- دجملې تعریف له یاده زده کړئ.
- لاندې جملو کې تش ځایونه دچوکاټ په مناسبو او سمو کلمو سره ډک او په خپلو کتابچو کې یې ولیکئ.

شخړه
سولې
عزت
روغتیا
مرسته
خلکو

دا دخپلې مور سره په کارونو کې ______ کوي.

ښه زده کوونکي له یو بل سره ______ نه کوي.

سګرټ او نسوار ______ ته زیان رسوي.

افغانان د ______ غوښتونکي دي.

هر انسان خپل ______ لري.

د چاپېریال ساتنه د ______دنده ده.

.کورنۍ دنده:

- د لاندې جملو تش ځایونه په مناسبو کلمو سره ډک او په خپلو کتابچو کې یې ولیکئ.

ټول افغانان سره ________دي.

د سګرټو او نسوارو کارول ______ته زیان رسوي.

ملالۍ دکور په کارونو کې ______کوي.

نجونې او هلکان په ښوونځي کې ______وايي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

جمله

موخه:دجملو پېژندل او په معنا او مفهوم يې پوهېدل.

پو ښتنه

۱. جمله څه ته وايي؟

جمله: يوه ياڅو کلمې چې بشپړه معنا او مفهوم ورکړي جمله ګڼـــل کېږي لکه: افغانستان په موږ ګران دی.

په پورته جمله کې افغانستان په موږ ګران دی معنا ورکوي او جمله بلل کېږي.

د زده کوونکو فعالیتونه:

- لاندې جملې او عبارتونه ولولئ او له يو بل څخه يې توپير وکړئ او هر يو يې په خپل کتار کې وليکئ.
- زه خوشحاله، شريف زما ټولګيوال دي، پاکوالی د ايمان يوه برخــه ده، زه پاک خواړه خورم، اجمل ښوونځي ته، ايمل کتاب، سپوږمۍ ليک.

کور نۍ دنده:

په خپلو کتابچو کې پنځــه جملــې او پنځــه عبارتونــه وليکــئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د پوهنې ترانه

پوهنه ده رڼا   وطن ته موښکلا
کتاب او قلم   زموږه رهنما

پوهنه ده رڼا، وطن ته موښکلا
کتاب او قلم زموږه رهنما

وطن زما يې ځان   له تانه شم قربان
ته وينه دافغان   ته لوړ په ټول جهان

پوهنه ده رڼا، وطن ته موښکلا
کتاب او قلم زموږه رهنما

آباد اوسې آباد   وطنه ته شې ښاد
مونږه سربښندوپه تا   اوساتو دې آزاد

پوهنه ده رڼا، وطن ته موښکلا
کتاب او قلم زموږه رهنما

ته کور يې هم مې ګور   ته پلارېې هم مې مور
ته زړه دآسيا   او زما دسترګو تور

پوهنه ده رڼا، وطن ته موښکلا
کتاب او قلم زموږه رهنما

ته ننګ يې دآريا   او تاج يې ديما
ځاربړمه له تا   افغانستان زما

پوهنه ده رڼا، وطن ته موښکلا
کتاب او قلم زموږه رهنما

محمد مُعين مرستيال

(c) ketabton.com: The Digital Library

Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library